

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • četrtek • 20. april 2000 šte. 16/17 (3062/63) • letnik 55 • cena 20 šil. • 1,46 evra

Ustavno sodišče je odločilo o 4. razredu

Avstrijsko ustavno sodišče je objavilo odločitev z dne 9. marca 2000, s katero je razveljavilo tiste določbe koroškega manjšinskega šolskega zakona, ki omejujejo dvojezični pouk na prva tri leta osnovne šole.

Ustavno sodišče je to svojo odločitev utemeljilo s tem, da iz nastanka člena 7 avstrijske državne pogodbe ni mogoče razbrati omejitev dvojezičnega pouka na prva tri leta osnovnega šolstva.

Ljudska šola ima namreč nalogo, da pripravi učence na

vstop v srednje in višje šole. Ravno ta povezava med osnovnim in srednjim šolstvom pa narekuje interpretacijo, da se učenci preko elementarnega pouka pripravijo na srednjošolsko izobraževanje. Taki interpretaciji pa nasprotuje ureditev, ki na eni strani predvideva za pripadnike slovenske narod-

ne manjšine srednje šolstvo, na drugi strani pa omejuje dvojezični pouk na samo tri leta osnovnega šolstva, kar je seveda krivično in povsem nalogično.

Ustavno sodišče je še odločilo, da naj bi »zaradi organizatoričnih priprav« nova ureditev začela veljati s šolskim letom 2001/2002.

ZVEZA KOROŠKI PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanost

za žrtve fašizma in nacizma

v nedeljo, 30. aprila 2000, ob 11. uri

na pokopališču v Železni Kapli

Spored bodo oblikovali člani

SPD »Zarja« in Lovski pevski zbor

Slavnostni govor bo imel

dr. Vladimir Wakounig

Prisrčno vabljeni!

SLS + SKD je Slovenska ljudska stranka

Podobnikova SLS in Peterleto-va SKD sta se konec tedna dokončno združili v novo najmočnejšo parlamentarno politično stranko na desnici. Predsednik stranke je postal Franc Zagoren, podpredsedniki pa so Lojze Peterle, Marjan Podobnik in Andrej Bajuk.

Novi predsednik je po kongresu napovedal, da bodo največ energije usmerili v razrešitev krize, ki je v Sloveniji nastala zaradi izglasovane neza-

upnice vladi in samemu premieru dr. Janezu Drnovšku. V ospredju obljubljenih nalog vodstva nove stranke je tudi odločenost, da bi bile letošnje volitve po »v celoti regularnem sistemu«. Zdaj namreč obstaja nasprotje med določbami ustavnega sodišča in veljavnim zakonom o volitvah v državni zbor. Sicer pa je kongres v soboto ves dan in pozno zvečer potekal v napetem ozračju. Vse do konca oz. glasovanja ni bilo jasno, kako naj se stranka sploh imenuje, nedorečeni so bili predlogi za novega predsednika in veliko neenotnost je bilo čutiti, kar zadeva sodelovanje v koaliciji Slovenija oz. sodelovanje z Janševo SDS. Veliko besed in obtožb med strankinimi veljaki je bilo slišati predvsem ob predlogih, kdo naj vodi stranko, vsaj kar zadeva kandidature Lojzeta Peterleta. Še posebej gre omeniti nasprotovanje staroste desne politike Ivana Omana in Andreja Capudra. Ves čas pa je bil na kongresu v ozadju prisoten tudi Janez Janša, ki mu lahko pripisujemo dobršen del zaslug, da je do združitve obeh strank sploh prišlo. Kadrovske razmere v vseh organih stranke pa je zagotovljeno po načelu 1 : 1. Nova stranka si veliko obeta na letošnjih volitvah (zmago), v koaliciji s SDS pa naj bi po novem volilnem sistemu sploh zmagali, je bilo prepričanje na poroki med SLS in SKD v soboto, 15. aprila, v Ljubljani. A. K.

Preberite

Stran 2 – komentar predsednika ZSO dr. Sturma o spremembah v zakonih o manjšinski zaščiti

Stran 3 – intervju z novim predsednikom NSKS B. Sadvnikom

Stran 4 – v Slovenj Gradcu je bral Janko Messner, v Globasnici pa predaval dr. Zdravko Inzko

Stran 5 – predstavnica Zveze slovenskih žena Marica Pradetto na kongresu v Gradcu

Stran 6 – Florjan Lipuš in Engelbert Obernosterer sta brala v Šmohorju

Stran 7 – tovarna filtrov Knecht v Šmihelu

Stran 8 – zanimivo potovanje po Indiji

Stran 10 – Slovenci v Kanalski dolini včeraj in danes

Stran 12 – kaj je dobro vedeti pri vzgoji otrok

Stran 13 – bele ladje na morju ... so danes udobni hoteli

Stran 14 – Jernej Kopitar, sodobnik Franceta Prešerna

Stran 15 – spomin na izseljenstvo: velika noč v taborišču

Stran 16 – velika križanka

Stran 17 – dijaki iz Budyšina (Lužice) so letos vrnilo obisk dijakom slovenske gimnazije

Stran 19 – šport

Stran 20 – otroci so aktivni: postni prt in literarna delavnica

Mala Ana želi skupaj z nami vsem bralcem Slovenskega vestnika veselo in lepo veliko noč!

FOTO: K. STICKER

PREBLISK

■ Najprej vam še enkrat želim prijetne praznike, veliko šunke (ojej, pravilno se reče gnjat, pa se bojim, da me bo le redkokdo zastopil) pa jajc in vsega, kar spada zraven!

Potem pa želim vam in sebi, da bi te – kot kaže – razburkane čase preživeli čim manj potlačeno in brez modric. Nakazujejo se reforme in pazljivi moramo biti, da nam ne bo spet kdo kaj priškrnil, poslabšal, dajal prazne obljube ali pa zagnal spet kakšno gonjo proti dvojezičnemu šolstvu.

Tudi sami bomo morali povečati svoje aktivnosti in pripravljene moramo imeti predloge, alternative, izdelane koncepte. Borbenost je potrebna, a najprej je treba imeti dovolj diplomatskih sposobno-

sti, da se pogovarjamo, zahtevamo, da imamo jasne cilje pred seboj. Hudo je, ker je še premalo delovnih sil, ki bi si delile delo, ki ga je vedno več.

Veliko je odvisno od financ, največ pa od volje in požrtvovalnosti posameznikov. Najvažnejše delo oprav-

Pomlad prinaša novosti

ljajo kulturni delavci po vseh; brez njih bi zamrla slovenska beseda. Pogled na stran s prireditvami pa govori svoje in zato smo prepričani, da se delo spleta in da ni vseeno, kakšna je in bo manjšinska zakonodaja. S. W.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na diskusijo

Kultur des Widerstands?

Kultura upora?

Govornik:

Max Koch, SOS Mitmensch
o udeležbi FPÖ v vladi in o vprašanjih upora proti rasistični in nemškoacionalni miselnosti na Koroškem

v torek, 26. aprila 2000,
ob 20. uri v k & k centru
v Šentjanžu v Rožu

Prisrčno vabljeni!

VABILO NA OTVORITEV RAZSTAVE

Rudi Benétik Erotika barve 2

kolaži v prostoru
v petek, 28. aprila 2000,
ob 19.30 uri v k & k
Šentjanž v Rožu

Umetnika bo predstavil Marko Košan, dir. Pokrajinskega muzeja v Slovenj Gradcu; na otvoritvi bo ljubljanski glasbenik Lado Jakša izvajal avtorsko glasbo, komponirano na razstavljenih delih.

Naslednja številka
Slovenskega vestnika
bo zaradi praznika
izšla v petek, 5. maja!

V avstrijski manjšinski politiki bo prišlo do sprememb. Na podlagi spomenice vseh avstrijskih sosvetov je že prejšnja vlada sprožila postopek za postavitev dvojezičnih topografskih napisov ter ureditev hrvaškega in madžarskega uradnega jezika na Gradiščanskem. Računati je s tem, da bo do rešitve prišlo še pred poletjem.

Nadalje se pripravlja reforma pospeševanja tiskanih medijev, ki bo zajela tudi vprašanje manjšinskih medijev, kot to zahteva spomenica sosvetov.

Ustavno sodišče je sprejelo sklep v zvezi s četrtem razredom ljudske šole na Koro-

KOMENTAR

Dr. Marjan Sturm

Prav tako je vlada poslala v proceduro osnutek ustavnega določila, s katerim se država priznava na ustavnem nivoju k svojim narodnim manjšinam. Tudi to je bila zahteva spomenice sosvetov. Osnutek zaenkrat še ne zajema vsega, kar so sosveti v spomenici zapisali, zato bodo sosveti k temu zavzeli tudi jasno stališče in zahtevali tako ustavno določilo, ki so ga tudi predlagali. Kolikor bo uspelo ustvariti širok konsenz vseh sosvetov, si

svetovni vojni in ne nazadnje člen 7 avstrijske državne pogodbe iz leta 1955.

Torej imamo koroški Slovenci vsekakor tri veljavne ustavnopravne zaščitne zakone: senžermensko pogodbo, člen 7 ADP in Okvirno konvencijo za zaščito narodnih manjšin Sveta Evrope. Če bo prišlo še do sprejetja ustavnega določila, bodo imele vse avstrijske manjšine formalno-pravno določilo v ustavnem rangi, ki govori o tem, da se država sama in aktivno priznava k manjšinski zaščiti. To je bistvena razlika. Člen 7 ADP namreč govori o pravicah manjšin, ki jih pripadniki le-

Spremembe na področju manjšinskega varstva

škem. Vedeti je treba, da gradiščanski model dvojezičnega šolstva deluje tako, da so naprej vsi učenci prijavljeni k dvojezičnemu pouku hkrati pa imajo pravico, da se od dvojezičnega pouka odjavijo. V praksi do sedaj ni prišlo do odjav. Nadalje je ustavno sodišče v eni izmed prejšnjih odločitev dejalo, da v praksi ne sme priti v posameznih zveznih deželah do različnih modelov manjšinske zaščite. Torej bo treba reformo koroškega manjšinskega šolstva temeljito pripraviti. Predvsem pedagogi in strokovnjaki bodo morali vložiti v to vprašanje veliko inovativnega duha.

ne morem predstavljati, da bi vlada oziroma parlament temu lahko nasprotovala.

V zakonskem osnutku je zapisan tudi predlog, da naj bi se iz ustave črtal člen 19 Temeljnega ustavnega zakona (Staatsgrundgesetz), ki govori o pravicah avstrijskih narodnih skupnosti (Volksstämme). Člen 19 je bil sprejet leta 1867 in nosi v sebi vsebino in terminologijo 19. stoletja. Vprašanje je, ali danes sploh še velja. Ustavno sodišče je že nekajkrat ugotovilo, da ta člen ne velja več, ker so vmes prišli v veljavo mednarodno veljavni zaščitni zakoni, kot so to pogodba iz Senžermena po prvi

teh lahko koristijo. S sprejetim ustavnim določilom pa bi se odgovornost države za obstoj manjšin povečal, kajti država bi v tem primeru morala tudi sama od sebe skrbeti za zaščito in razvoj manjšin.

Zato bo potrebno, da v naslednjih tednih in mesecih združimo vse intelektualne in strokovne sposobnosti, da v vseh odprtih vprašanjih ustvarimo konsenz vseh avstrijskih manjšin, kajti le tako bo mogoče doseči napredke.

Vsekakor se je izkazalo, da je spomenica avstrijskih sosvetov dejansko prispevala k premikom na področju manjšinske zaščite v Avstriji. ■

SREČANJE FISCHER – KUČAN V GOMILICI

Krize ne bodo negativno vplivale na dobrososedske odnose

Predsednik R Slovenije Milan Kučan in predsednik avstrijskega parlamenta Heinz Fischer sta na skupni tiskovni konferenci preteklo sredo po tradicionalnem zasebnem delovnem srečanju v Gomilici (Gamlitz) na avstrijskem Štajerskem poudarila, da tako vladna kriza v Sloveniji kot tudi težak mednarodni položaj Avstrije ne bosta negativno vplivala na dobrososedske odnose med obema državama.

Fischer je svojemu sogovorniku zagotovil, da bo parlamentarni demokratični sistem v Avstriji tudi po menjavi vlade ostal stabilen (»dovolj je dejavnikov, ki skrbijo za to«), nadalje je zagotovil, da se avstrijska vladna politika v zvezi s širitvijo Evropske unije ne bo spremenila, saj »bi bilo nespametno odstopati od te poti«.

Kučan je zatrdil, da izid vladne krize v Sloveniji, ne glede na to, kakšen bo, ne bo vplival na temeljne usmeritve Slovenije, med drugim na vključevanje v Evropsko unijo in NATO. »Usmeritev pa bo ostala ista tudi v odnosih z Avstrijo«, je zatrdil Kučan. Dodal je še, da je Slovenija pred preizkušnjo, ki jo poznajo tudi v veliko bolj uveljavljenih de-

mokracijah, za njeno rešitev pa ima na voljo prav takšne instrumente. Končna odločitev o rešitvi krize pa je v rokah slovenskega parlamenta, je poudaril predsednik Slovenije.

Oba sogovornika sta na tradicionalnem srečanju, že dvajstem po vrsti, namenila največjo pozornost prav trenutnemu političnemu položaju v Sloveniji, pa tudi v Avstriji, ki je po udeležbi Haiderjevih svobodnjakov v vladi soočena z izolacijskimi ukrepi 14 ostalih držav-članic Evropske unije. Predsednik Kučan je na vprašanje, kako ocenjuje te sankcije, odgovoril, da odziv štirinajsterice ne pomeni dvoma v stabilnost in demokratičnost sistema v Avstriji. »Pomembno pa je, da notranje življenje v Avstriji ne ogrozi procesa evropskih integracij, pri čemer ne mislim zgolj na širitev unije, ampak predvsem na utrditev vrednot, s katerimi se je Evropa odlepila od svoje tragične preteklosti«, je poudaril predsednik R Slovenije.

Pogovora med Kučanom in Fischerjem v Gomilici se je s slovenske strani udeležil še veleposlanik na Dunaju Ivo Vajgl, z avstrijske strani pa designirani predsednik avstrijskih socialdemokratov (SPÖ) Alfred Gusenbauer.

I. L.

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

Novi odbori so izvoljeni

Po volitvah za predsednika, ki jih je dobil Bernard Sadovnik, je bilo potrebno, da izvoljeni delegati oziroma Zbor narodnih predstavnikov izvoli tudi osrednji organ, svoje predsedstvo. Na konstitutivni seji v Slomškovem domu je bilo prejšnji teden precej živahno.

Doslej poslovoedeči predsednik mag. Rudi Vouk je v uvodnih besedah poudaril, da je z ustanovitvijo koordinacijskega odbora uspelo zmanjšati vtis sprtnosti med Slovenci na Koroškem in da zdaj vlada vzdušje enotnega nastopanja v lastnih zadevah. Vsi skupaj pa da potrebujemo temeljni dogovor o

financiranju iz Slovenije. Zavzeti je treba jasno stališče o dvojezičnem pouku v četrtem razredu.

Svoj nastopni govor pa je imel novi predsednik Sadovnik, v katerem je zavzel stališče k vrsti vprašanj (o tem je več povedal tudi v intervjuju za Slovenski vestnik).

Podpredsednika sta postala dr. Reginald Vospernik in mag. Štefan Lesjak, ostali člani predsedstva pa so dr. Pavel Apovnik, mag. Karel Hren, dr. Zdravko Inzko, Heribert Kulmesch, Nataša Partl, Erika Wrolich in dr. Janko Zerzer. Po volitvah se je razvila zanimiva diskusija, iz

kateri se je dalo zaslutiti, da obstajajo v Zboru različne frakcije. Nekaj se jih je pritožilo, da Center avstrijskih narodnosti ni zastopan v predsedstvu, kar je Sadovnik zavrnil z argumentom, da center ni zastopniško telo koroških Slovencev. Mag. Marjan Pipp je dejal, da si center tega ne prisvaja. Zavzel se je za internacionalizacijo vprašanj okoli ustavnega določila in črtanja člena 19, vendar je bilo predsedstvo mnenja, naj se kaj takega zgodi šele potem, ko bodo izčrpane vse možnosti pogovorov, in v primeru, če bi ti pogovori ne obrodili sadov.

Dr. Pavle Apovnik je imel daljši traktat o pomenu člena 19, dr. Janko Zerzer pa je očitno pokazal veselje nad dejstvom, da so se odnosi med predsedstvom politične organizacije in med Krščansko kulturno zvezo bistveno izboljšali.

K temi:

Za Zvezo slovenskih organizacij pa je med drugim predvsem razveseljivo dejstvo, da se novo predsedstvo izrecno zavzema za dobro sodelovanje med obema političnima organizacijama in da le še tu in tam kdo, ki je zaspal razvoj, sprašuje, zakaj »nismo edini ta pravi in legitimirani«. Le na ta način bo mogoče razvijati dobro manjšinsko politiko, ne da bi zapravljali svoje sile in čas za trenja med seboj.

OBČINSKA SEJA V KOTMARI VASI

Na Ilovju bo stala trgovina SPAR

Poročilo nadzornega odbora od 16. marca 2000 in letni obračun za leto 1999 dokazujeta, da je občina Kotmara vas v preteklem letu gospodarila zelo skrbno. Z 31. decembrom 1999 je imela nekaj manj kot 36 milijonov dolga (brez posojila za zidavo šole). Zadolženost na osebo (2805 občanov) je znašala 12.823 šilingov (leta 1998 je bilo 11.322 šil., leta 1997 pa 7.145 šil.). Vzrok za to porast je gradnja kanala (posojila). Konec davka na pijače bo gotovo bremenil občinsko blagajno, treba pa je tudi ugotoviti, da so se zaradi naselitve nekaterih podjetij zvišali prihodki iz komunalnega davka (3.385.000, v predračunu 1.950.000). Prihodkov iz izključnih občinskih dajatev je bilo za okoli 6.315.000 šilingov.

Pomembna točka je bila prenamemba zemljišča na Ilovju, namenjenega za zidavo trgovine SPAR. Župan Thomas Goritschnig je povedal, kako je do tega prišlo. Organizacija SPAR se je odločila za ta prostor kljub bližini Celovca (veletrgovina Interspar ob Rožanski cesti, nakupovalno središče v Vetrinju). Občinski odbor je večinsko glasoval za prenamembo.

Župan pa je tudi podčrtal pomen Zadruga za Kotmaro vas,

saj je edina trgovina na vasi in bi bilo zelo škoda, če bi morala zapreti. Občinski odbornik EL Jože Wakounig je tudi poudaril, kako je Zadruga važna za Kotmaro vas. Ni le trgovina, je kraj srečanj in pogovorov. Je torej neke vrste socialna ustanova, prav zaradi dostave blaga na dom; to je v prid predvsem starejšim ljudem in tistim, ki nimajo lastnega vozila. Seveda bo morala Zadruga razmisliti o novih strategijah, kako pritegniti in ohraniti kupce.

Med nadaljnjimi točkami so bili med drugim novi poslovnik (kdor pisno predlaga stvar, povezano z denarnimi sredstvi, naj tudi nakaže poti za kritje), sanacija občinskega poslojpa (dela bo prevzela zadruga Neue Heimat, stroški pa bodo znašali okoli treh milijonov šilingov; za občinske prostore 1,1 milijona, za stanovanja pa 1,9 milijona. Obravnavali so še priključitev občine na računalniško omrežje CNC (Corporate Network Carinthia) in prodaje zemljišča v obrtni coni Karlheinz Kaiserju.

Po koncu dnevnega reda je župan prebral pisni predlog EL (občina naj pobira, če se izrazi želja, dajatve z bančnim obremenilnim nalogom). Seja je bila v ponedeljek, 10. aprila 2000.

Operativni team Narodnega sveta

POGOVOR Z NOVIM PREDSEDNIKOM NSKS BERNARDOM SADOVNIKOM

»Brez potrebne jezikovne izobrazbe bo ves trud organizacij zaman«

Najprej čestitke k izvolitvi za predsednika Narodnega sveta, potem pa kar prvo vprašanje: kako so minili prvi dnevi predsednikovanja?

V prvih dneh je bil tu takoj izziv deželne vlade s šolskim vprašanjem in pa zvezna vlada z ustavnim določilom. Kar takoj sem moral poprijeti za delo.

V preteklem obdobju je bilo precej težav glede sodelovanja med obema političnima organizacijama. Na kakšen način naj bi se ti odnosi nekoliko zrahljali?

Najprej bi rad poudaril, da želim vključiti v važnejše odločitve širšo bazo in da nameravam zato organizirati sestanke po dvojzičnih občinah. Nameravam pa povabiti tudi predsednika Zveze slovenskih organizacij in to sem mu tudi osebno že rekel. Mislim, da bi bili taki sestanki lahko izhodišče za oblikovanje vseh tistih prioritet, ki naj jih potem osrednji organizaciji uveljavljata pri deželni, zvezni in slovenski vladi. Povzetek teh sestankov bi lahko objavili v brošuri ali pa kot memorandum.

Doslej ste bili na delovnem mestu tajnika Enotne liste. Kako združujete funkcije?

Ko sem zvedel, da sem izvoljen za predsednika NSKS, sem takoj oddal tako funkcijo kot tudi odpovedal službeno razmerje pri Enotni listi. Tam zdaj teče trimesečni odpovedni rok in s predsednikom EL sem se dogovoril, da bom sicer delal pretežno za Narodni svet, vendar bom še pomagal pri pripravi za deželno zborovanje EL, ki bo predvidoma ali junija ali pa v začetku jeseni, še posebej, ker je Andrej Wakounig izjavil, da za naslednjo mandatno dobo ne namerava biti več na razpolago za predsedniško funkcijo.

Ali se delo za NSKS in delo za EL ne prepleta, ni to delovanje več ali manj isto?

Vsebinsko je precej razlik. Moje delovanje pri EL je bilo osredotočeno na servis za občinske frakcije in na pomoč. Res je, da so težišča delovanja podobna, vendar sem mnenja, da naj bi vsak na svojem mestu poskušal svoje, da naj bi prišlo do boljšega sodelovanja med EL in organizacijama in da bi se medsebojno ne izigravali, temveč da ima vsaka organizacija sama zase dovolj avtonomije oziroma samostojnosti.

Narodni svet pa v bodoče ne bo dajal nobenih priporočil pri volitvah, slej ko prej pa bomo podpirali samostojno politično gibanje, ker se zavedamo pomembnosti delovanja vseh občinskih odbornikov.

Pri zadnji tiskovni konferenci ste poudarili pomen kulturnega delovanja in kulturnih organizacij za narodno skupnost. V luči diferenc med Narodnim svetom in Krščansko kulturno zvezo v preteklosti je to zanimivo slišati ...

V zadnjem mandatnem obdobju je prišlo do nepotrebnih konfliktov med politično in kulturno organizacijo. Zame je jasno, da je kultura glavni temelj tudi političnega delovanja in če pogledam samo svojo občino, je jasno, da bi ne bilo tolikšnega uspeha, če bi ne upošteval vseh dejavnikov. To želim pokazati tudi navzven, kajti predsednik KKZ naj bo ne samo kooptiran, temveč polnovreden član predsedstva NSKS, pa tudi Koordinacijskega odbora.

Na svojem nastopnem obisku pri deželnem glavarju Haiderju se verjetno niste pogovarjali le o 10. oktobru.

O čem ste se še pogovarjali?

V glavnem je teklo pogovor o pravnih okvirih za narodno skupnost, ki se pravzaprav tičejo vseh avstrijskih manjšin. Predvsem smo poudarili uveljavitev zakona izpred 23 let ter postavitev manjkajočih krajevnih tabel, ki bi lahko bile prvo simbolično dejanje deželne vlade in s tem tudi nekakšna osnova, da bi morebiti lahko sodelovali vsaj pri nekaterih delih praznovanj 10. oktobra.

Obravnavali pa smo tudi vprašanja otroških vrtcev in medijev. Vsaj zame imata ti dve vprašanji prioriteto. Če otrokom ne bomo mogli ponuditi potrebne in kvalitetne jezikovne izobrazbe, bo tudi ves trud osrednjih organizacij zaman.

Na deželni vladi se zelo trudijo, da bi k praznovanju 10.

okobra pritegnili tudi slovenske organizacije. Kaj tiči po vašem mnenju za tem?

Mednarodna javnost »z veseljem« pričakuje ta dogodek in nihče ne pričakuje kakšnega večjega preobrata, pričakujejo pač korakanje, kakršno poznamo že 80 let. To je točka, ki je za Slovence najbolj kočljiva. Tudi sam nimam interesa za korakanje, ki ga odklanjam že na splošno, saj nosi v sebi simboliko preteklosti. Kulturne organizacije so že signalizirale pripravljenost za določeno sodelovanje ...

... katere organizacije?

Dobili smo že program vseh prireditev okoli desetega oktobra. Eno je okvirni program, ki poteka med letom, drugo pa so prireditve 9. in 10. oktobra. V prvem, okviru čez leto je kar dovolj segmentov iz slovenske narodne skupnosti. Drugi del pa se bistveno ne razlikuje od prejšnjih let in jaz sem čisto jasno poudaril, da ne vidim nobene potrebe, sodelovati na Gospodarskem polju ali pa na dvorišču deželne hiše skupaj z organizacijami, ki nam niso naklonjene in ki že desetletja hujskajo proti slovenski narodni skupnosti.

Odprto je še vprašanje prisotnosti pri slavu v deželnem zboru in deželni glavar je vprašal, kako si mi to predstavljamo. Prav tu se najbolje vidi, kako nismo pripravljeni na zadeve, ki so že dolgo znane in šele potem gasimo, ko že gori, preprečiti ognja pa ne znamo.

Pri Slovenski prosvetni zvezi pravijo, da niso dali še nobenega soglasja za praznovanja.

Ne vem drugega kot to, da je v uradnem programu zapisano »Slowenischer Kulturverband«.

Če to ne drži, je to grenka kaplja, ker vključujejo naše organizacije brez njihovega pristanka. To je treba razčistiti.

Poudarjam pa, da je to najprej zadeva Koordinacijskega odbora. Če pa v doglednem času ne bo prišlo do nobenih premikov, če bo kultura dialoga le nekaj deklarativnega in s strani deželne vlade ne bo nobenih dejanj, potem bomo razmišljali pač o tem, kako se bomo s tem dnevom ukvarjali po svoje kot slovenska narodna skupnost.

Katere bodo prioritete vaše delovanja?

Glavna prioriteta, ki ni toliko vsebinskega značaja, je krepitev sodelovanja med Narodnim svetom in Zvezo slovenskih organizacij. Stike lahko izboljšamo na formalni in na neformalni ravni, tudi tako, da drug drugega bolje informiramo. Če ima kdo uraden obisk, naj vključi tudi drugo organizacijo. S tem lahko signaliziramo celoto narodne skupnosti.

Rad pa bi poudaril tudi potrebo po pospešenih gospodarskih dejavnostih in za skrb za socialno varnost pripadnikov manjšine. Če je kdo socialno ogrožen, se ne bo boril v prvi vrsti za narodne pravice. Zato je treba v bodoče usmeriti delovanje narodne skupnosti tudi na gospodarsko področje, posebej še iz vidika, da se bo Slovenija kmalu priključila k Evropski uniji.

Nadaljnja skrb je zvečanje jezikovne kompetence. To je pomembno ravno pri novelizaciji manjšinskega šolskega zakona; ta zakon mora biti tak, da bo mogoče krepiti to jezikovno kompetenco za manjšino; seveda ne bomo ugotavljali, kdo je pripadnik manjšine in kdo ne. Jasno pa, da mislim pri tem tudi na otroške vrtce.

Tretje, kar je zelo važno, so mediji, ki delujejo brez vsake zakonske in finančne osnove, celo slovenski spored pri ORF. Zdaj pripravljajo nov zakon o ORF in tam na primer ni ničesar zapisanega o manjšinah. Če tega ni črno na belem, se lahko zgodi, da ustavijo oddaje od danes na jutri. Oddaje bi bilo treba razširiti, po drugi strani pa bi morali tudi privatni mediji, radii in časopisi manjšin imeti zagotovljeno finančno osnovo za delovanje.

Zavzemam pa se za to, da bi imeli od države svoj fond, s katerim bi lahko zagotovili dolgoročno financiranje trajnih nalog narodne skupnosti, da bi ne bilo teh večnih problemov, ki jih čutimo vsako leto pri financiranju preko Urada zveznega kanclerja.

Hvala za pogovor!

Z Bernardom Sadovnikom se je pogovarjala Sonja Wakounig

SLOVENIJA

Dr. Andrej Bajuk – premier?

Le 22 minut pred iztekom uradnega roka za vložitev kandidature za predsednika slovenske vlade so iz vodstva strank SLS + SKD in SDS državnemu zboru predložili dr. Andreja Bajuka, da bi zamenjal sedanjega v. d. predsednika vlade dr. Janeza Drnovška. Stranke desnice svojega kandidata sicer imajo, nimajo pa dovolj podpore v parlamentu. Po zagotovilih novega predsednika združene stranke naj bi imeli zagotovljenih 45 glasov od potrebnih 46. Vendar je vprašanje, če bodo uspeli »kupiti« vsaj še en glas, kajti poslanci ostalih strank in narodnosti odločno zavračajo podporo kateremu koli mandatarju iz vrst desnice. Po drugi strani pa je tudi

res, da na sami desnici niso vsi enotnega mnenja, da so predlagali pravega kandidata. Kandidature niso pismeno podprli vsi poslanci iz bivše Podobnikov SLS. Andrej Bajuk (star 57 let) je večino svojega življenja preživel v Argentini. Po izobrazbi je ekonomist, dela pa kot predsednik predstavništva Medameriške razvojne banke za Evropo s sedežem v Parizu. Napovedal je, da se želi dokončno vrniti v Slovenijo, in to po 55 letih odsotnosti. Zato se tudi med privrženci politike predlagateljev pojavljajo dileme, ali je dr. Bajuk najprimernejši kandidat za tako pomembno funkcijo kot je predsednik vlade.

A. K.

SLOVENIJA

Kdaj in kako do nove vlade?

Dr. Janez Drnovšek ne name-rava zahtevati, da bi o njegovi zaupnici ponovno glasovali. Po ustavi in zakonodaji mora parlament v 30 dneh po zavrnitvi zaupnice izvoliti novega predsednika vlade ali dotedanjemu predsedniku pri ponovnem glasovanju potrditi zaupnico. V kolikor to ne bo mogoče (vse kaže, da res ne bo), mora predsednik republike razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve. To je tudi možnost, ki jo zavrača desnica in ki jo podpirajo vsi ostali predstavniki v parlamentu. Obstajajo še možnosti, ki takojšnjo razpustitev parlamenta zavlečejo. Gre za to, da se glasovanje ponovi, če tudi tokrat ne uspe, pa lahko državni zbor z navadno večino izglasuje predlog. Skrajni rok

je 8. maj. Torej v tretjem krogu glasovanja je teoretično možno, da desnica s samo 44 glasovi v parlamentu dobi svojega mandatarja.

Do sobote opolnoči je bil čas, ko so lahko: predsednik republike, poslanske skupine ali najmanj 10 poslancev predlagali novega mandatarja vlade. Stranki SKD+SLS Slovenska ljudska stranka in SDS so to možnost izkoristili. Andrej Bajuk potrebuje za izvolitev 46 glasov poslancev. Vendar jih, kot kaže, ne bo mogel zbrati.

Mandat novega predsednika vlade bo kratek. Samo do takrat, ko bo po jesenskih volitvah novi državni zbor imenoval novo vlado, to pa bo najkasneje v decembru letos.

A. K.

SLOVENJ GRADEC

Srečanje s politično angažiranim pisateljem Jankom Messnerjem

Nedavno je Slovenj Gradec obiskal profesor Janko Messner. Najprej se je pogovarjal s tukajšnjimi gimnazijskimi profesorji in njihovimi dijaki pred štirimi leti ustanovljene šole, kjer bo letos maturirala prva generacija. V večernih urah pa se je v lepih, novejših prostorih knjižnice Ksavra Meška srečal še z nekaterimi predstavniki tukajšnjega javnega življenja, med njimi tudi s svojimi nekdanjimi dijaki na ravenški gimnaziji, ki so praviloma že v pokoju.

Literarni večer je izzvenel bolj politično kot literarno. Janko Messner, ki se je predstavil še kot Pokrznikov Luka, je s svojo močno osebnostjo, sposobnostjo javnega nastopa ter smislom za humor in satiro ustvaril kar pravo gledališko vzdušje. Obudil je spomine na svoje poučevanje na ravenški gimnaziji pred pol stoletja, ko so poleg ocen upoštevali tudi druge kvalitete dijakov, kar se je pogosto pozneje pokazalo za produktivno. Najbolj grenke so bile zanj takratne izkušnje s policijskim nadzorom, za kar predvsem krivi enopartijski sistem; vsaka stranka potrebuje

opozicijo, sicer se sistem izrodi, podobno je tudi v zakonski zvezi, kjer npr. žena nima besede, je povedal. Posvaril je pred razmahom politične desnice v Sloveniji in naraščanjem moči klerikalizma, pogreša pa marksistično stranko in Krekove krščanske socialiste, saj v sedanjosti demokraciji v Sloveniji obstajata le dve opciji. Prav

tako se lahko dogodi tudi razmah nacionalizma, kar ne bi prineslo nič dobrega; navedel je primer drugačnega razumevanja lastništva zemlje, ki je v nasprotju s pojmi »moja, naša zemlja«, in sicer, zemlja naj bo tistemu, ki jo obdeluje, dosmrtni zaklad! Za slovensko vprašanje pravi, da to ljudstvo potrebuje resnicoljubnost in izob-

likovano kulturno zavest o preteklosti, namesto nacionalnega povzdigovanja. Sam problem sprave med Slovenci v domovini bi lahko rešili le, če bi se kolaboracionisti opravičili za zablodo v času vojne, ko se je bilo treba upreti okupatorju. Kritičen je bil tudi do mlačnega odnosa dela uradne politike slovenske države do vzpona

Haiderja in njegove politike. Iz njegovega literarnega dela, ki je postalo javno po zaslugi pisatelja Cirila Kosmača v sedemdesetih letih, smo slišali nekatere odlomke. Med drugimi je prebral odlomek iz knjige Moj ati, kjer opisuje svoje otroštvo, ko si starša nista vzela časa, da bi z njim skupaj prebirala knjige. Tako je črke in šole najprej zasovražil; s to izkušnjo svari starše današnjih mladostnikov, naj si zanje vzamejo čas. Naslednji odlomek je bil iz knjige Moj nos in govori o težavah, ki so ga zaradi poudarjenega nosu spremljale v obdobju odrasčanja, ko ga njegova prijateljica čudežno odreši, saj ji je bil Janko všeč. Kot prevajalec pa je predstavil delo mlajše pesnice, ki obravnava odnos do raznih jezikov. Lepoto jezika naredimo ljudje v medsebojnih odnosih, kadar smo si naklonjeni, bi lahko bilo njeno sporočilo. Po uradnem delu so s simpatičnim gostom, ki razpolaga z izredno energijo in s katerim je vodil razgovor domačin, pisatelj Andrej Makuc, ob kozarčku seveda še pokramljali.

S. Š.

Drago Makuc in Janko Messner, ki je bral v Slovenj Gradcu iz svojih del

Kulturni tedni so za prireditelja lepa priložnost, da obiskovalcem nudi možnost pogleda čez rob lastne skleda. Tega načela so se letos držali tudi pri SKD Globasnica. V petek, 14. aprila, so povabili dr. Zdravko Inzko, da jim predava o perspektivah prostora Alpe-Jadran.

Dr. Zdravko Inzko sodi med dejanske dobre poznavalce ozadij, pogojev in bremen tega prostora. Sem sodijo zgodovinske hipoteze, verske, kulturne, jezikovne in gospodarske razlike, ki pa so obenem tudi skupna tradicija ljudi, ki tu žive. Dr. Inzko ni bil le prvi avstrijski veleposlanik v Bosni in Hercegovini, temveč je kot avstrijski kulturni ataše v Beogradu spoznal tudi delovanje nekdanje skupne države Jugoslavije. Kot koroškemu Slovincu pa sta mu seveda blizu in pri srcu kulturna in zgodovinska dediščina in stvarnost tega prostora, saj ga izredno dobro pozna. Nedvomno je bil tudi zategadelj pred nedavnim odlikovan s častnim občanstvom mesta Sarajevo.

Veleposlanik Inzko je uvidoma definiriral organizacijski in geopolitični pomen prostora Alpe-Jadran. Organizacijsko imamo opravka z Delovno skupnostjo Alpe-Jadran, ki je bila ustanovljena leta 1978 in je vse do dramatičnih političnih sprememb na začetku devetdesetih let imela nalogo presejanja blokovskih in ideoloških meja. Delovna skupnost Alpe-Jadran je bila vpeta v štiri takratne blokovsko-politične sisteme. Njene članice so prihajale iz Varšavskega pakta (zahod-

DR. VALENTIN INZKO O ALPSKO-JADRANSKEM PROSTORU

To je geopolitično zelo senzibilno področje

ni madžarski komitati), iz NATO-pakta (severnoitalijanske članice), iz neuvrščene Jugoslavije (Slovenija, Hrvaška) in iz nevtralne Avstrije (Koroška, Štajerska, Zgornja Avstrija in Salzburgska).

Delovna skupnost je medtem zgubila na svojem nekdanjem pomenu, kajti njeno operativsko področje danes kaže docela spremenjeno podobo. Na tem geopolitično občutljivem območju Evrope in sveta so nastale nove države, zadnja leta je tu vladal bog vojne, in medčloveški in politični odnosi ter gospodarski razvoj so podrejeni novim okoliščinam. Na primer Hrvaška: očitno je ta država šele po smrti avtoritarnega predsednika Franja Tudjmana odkrito pripravljena sodelovati z mednarodnimi institucijami, kot je na primer sodišče vojnim zločincem v Haagu. Geopolitična lega Hrvaške in njena vloga na Balkanu sta zelo odgovorni, saj meji kar na tri balkanske soseske: Srbijo, Bosno in Hercegovino in Črno goro. Kljub temu pa bo Hrvaška polnovredna članica eujevskih institucij postala šele, ko in če bo uredila odnose s svojimi sosedami ter znotraj države. Sem nedvomno sodi odnos do Bosne in Hercegovine ali drugače povedano: Hrvaška mora končno priznati ozemeljsko celovitost BiH in se odreči vsem načrtom o delitvi te države. Takšne načrte sta na primer imela Tudjman in srbski predsednik Milošević. EU namreč deluje tudi

po regionalnem načelu oz. načelu »dobrega sosedstva«, da z novimi članicami noče sprejeti njihovih konfliktov.

Kdor hoče v EU, ne sme imeti odprtih računov

Razumljivo, da se je predavatelj malo dlje zadržal pri Bosni in Hercegovini, ker jo pač dobro pozna iz svojih veleposlaniških časov. V BiH vladata huda korupcija in nepotizem, demokracija ima težek položaj. Bosna in Hercegovina je dejansko razdeljena na tri države, ki delujejo vsaka po svojem utripu: srbskem, hrvaškem in bošnjaškem (muslimanskem). Zvezne, to so skupne institucije, se le počasi uveljavljajo. Razklanost na tri entitete se odraža seveda tudi v vsakdanu: veljavnih valut je kar več, potnih listov je kar več v obtoku:

Veleposlanik dr. Zdravko Inzko

na primer stari jugoslovanski, stari bosanski in novi bosanski, ki je brez grba. Brez pa zato, ker se niso mogli zediniti za skupen grb. Srbi so hoteli za grb orla, Hrvati šahovnico, Muslimani pa lilijo. Zataknilo se je svojčas tudi pri zastavi, zataknilo se je pri avtomobilskih tablicah. Zatika se povsod.

BiH je politični laboratorij, meni dr. Inzko, in pri tem opozarja na minule občinske volitve, kjer se med muslimani že kažejo prve tendence sprostitve. Največ glasov je dobila socialdemokratska stranka, ki se zavzema za sožitje in ohranitev multietične Bosne. Pri Srbih in Hrvatih pa še prevladujejo nacionalistične naveze. Bosni in Hercegovini trenutno manjka oseba kot sta to Willy Brandt ali pa Nelson Mandela, ki sta presegala zgodovinske hipoteke in ideologijo obračunavanja in sta tako bistveno pripomogla k zbliževanju med narodi. Trenutno v Bosni in Hercegovini še prevladuje ideja političnega vrtičkarstva. Vsakdo krepi svojo državico. Drugo ga ne zanima. Zato pa brez trde roke od zunaj še dolgo ne bo šlo. Najvišja avtoriteta v Bosni, postavile so jo mednarodne institucije, je Glinčjan Wolfgang Petritsch, ki svojo funkcijo izvaja preudarno in odločno in v dialogu z bosanskimi narodi. Guverner bosanske Narodne banke je Novozelandčan Nichols. In Nemec Bodo Hombach vodi stabilizacijski pakt, neke vrste Maršalov načrt za obnovo in prekomajno

sodelovanje na Balkanu. Tega sodelovanja pa dolgoročno ne bo, če ne bo vključena Srbija. Zato je tako potrebno, da v Beogradu čim prej zavlada demokratska linija.

Milošević se je izkazal kot mojster kaosa, kar se ponovno kaže na primeru Črne gore, ki pa je EU noče pustiti na cedilu. O Sloveniji dr. Inzko ni povedal veliko, kajti to je moderna država, uveljavljena, trdno in močno umeščena in zasidrana v najvažnejših evropskih in mednarodnih institucijah. Med drugim je že bila nestalna članica Varnostnega sveta (VS) Organizacije združenih narodov (OZN), tvorno pa sodeluje v KEVSU, povezana je z NATO in v doglednem času bo polnovredna članica EU. Kot popolnoma nestvarne je veleposlanik Inzko zavrnil trditve določenih koroških in avstrijskih krogov, da bojo v primeru pristopa k EU Slovenci masovno pridrveli na svtrijski delovni trg. To so klevete, kajti Slovenija že danes dosega 70 odstotkov bruto-nacionalnega dohodka eujevskih držav in je že prehitela Grčijo in Portugalsko. Vrh tega ima v določenih segmentih zelo rastoče gospodarstvo. V zadnjih letih se je več Avstrijcev zaposlilo v Sloveniji kot obratno.

Alpsko-jadranski prostor hoče v celoti postati enakovreden del EU. Torej bo tudi unija morala najti odgovor, kako svoje precej okostenele in nefleksibilne ustanove prilagoditi novim izzivom in potrebam. Kajti nečesa se bo moral tudi Bruselj zavedati: brez slovanskega sveta ni EU. **Franc Wakounig**

ALPE-JADRAN

Kongres žensk v Gradcu

Nad 300 žensk iz prostora Alpe-Jadran in iz srednje Evrope je 5. aprila prišlo na kongres v štajerski Gradec. Bil je v znamenju vprašanj, ki zadevajo ženske, družino, ženske v poklicu in v družini. Zanimive so bile predvsem primerjave med različnimi deželami.

Slišale smo, kaj se je zgodilo v zadnjih letih, kakšne so vizije in naloge, ki nas čakajo v naslednjih letih. Na kongres, ki ga je organizirala štajerska ženska organizacija na pobudo deželne glavarke Waltraud Klasnic, so bili vabljeni ambasadorji sosednjih držav, zastopniki znanstvenih, izobraževalnih in kulturnih institucij, pisatelji, umetniki, zastopniki sodstva in obrambe, predvsem pa seveda zastopnice ženskih organizacij vseh sosednjih dežel, kjer živi okoli 40 milijonov ljudi. Povabilu se je odzvala tudi Zveza slovenskih žena iz Celovca.

Med referentkami je bila tudi zastopnica republike Slovenije Vera Kozmik, ki je referirala o vlogi moških in žensk v družbi; to je tudi pomemben element družinske politike v Sloveniji. Iz vseh podatkov, ki nam jih je podala, je razvidno, da je ženska še vedno tista, ki dela dnevno tri do štiri ure več kot moški, če vključimo še delo za družino. Nujna želja je, da bi se očetje bolj vključevali v vzgojo in varstvo otrok.

Univ. prof. dr. Smiljana Leinert-Novosel iz Zagreba je re-

Kolaž, s katerim je Marica Pradetto predstavila delo ZŠ

ferirala o ženski na pohodu v 21. stoletje, o materinstvu in poklicnem življenju. Njena želja je, da bi se čimveč žensk ukvarjalo s politiko, saj družba

potrebuje ženske pri odločanju v pomembnih družbenih procesih, ki se nanašajo prav na dvojno obremenitev žensk in mater v poklicu. V deželah, kjer imajo ženske volilno pravico že četrto stoletje dlje kot na Hrvaškem, imajo tudi v parlamentu več zastopnic.

Ministrica za znanost, kulturo in razvoj v ZRN prof. dr. inž. Dagmar Schipanski je izrazila veselje nad tem, da se toliko žensk zanima za razvoj, da skušajo nazorno, kritično razumeti različne razvojne stopnje v prostoru Alpe-Jadran. Kultura je merilo za pojmovanje tolerance, za gojitev različnosti. To je pogoj za skupnost, v kateri živimo in hočemo živeti. Svet se vedno bolj zbližuje. Naše regije naj oblikujejo način skupnih življenjskih pogojev. Osnovno načelo demokracije je krepitev kulturne identitete, zavedajoč se svojih dolžnosti za skupnost, v kateri živimo. Krepitev kulture pa pomeni tudi, da poznamo svojo identiteto in imamo razumevanje za drugačnost, za drugo kulturo. Enakopravnost žensk v znanosti je pogoj za tako rast. Vsem mamicam je dala dober nasvet, da naj motivirajo hčerke, da gredo študirat tehniko, biokemijo in podobne naravoslovne vede.

Evropska mislenost vseh 15 referatov nam je posredovala oz. utrdila zavest, da ženske zmoremo veliko, da smo sposobne sodelovati na vseh področjih, ki nam omogočajo boljše življenje; če nam bodo pomagali pri tem tudi naši moški in očetje, pa nam bo vsem še lepše.

M. P.

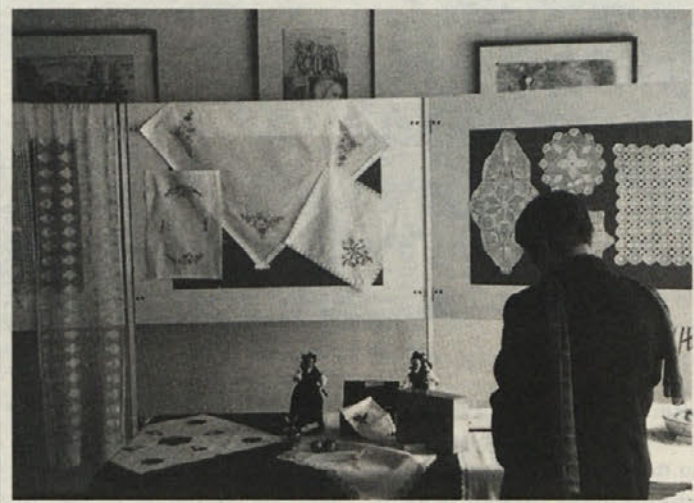
RAVNE NA KOROŠKEM

Razstava ročnih del

Društvo upokojencev na Ravnah, ki šteje okrog 1500 članov in ima lepo urejene prostore, vedno znova opozarja nase. Tokrat so priredili razstavo ročnih del, med katerimi so prevladovali pleteni, kvačkani, klekljani in vezeni izdelki, izrezljani leseni predmeti, intarzije, poslikave na svili in steklu, pirhi in podobno. Od-

zvalo se je veliko članic in članov društva, tako da bodo ponovno pripravili vsaj še eno razstavo. Razveseljivo je tudi, da je razstava lepo obiskana, kar bo ustvarjalnim upokojencem vzpodbuda pri njihovih konjičkih. Letos bodo praznovali okrogli jubilej društva, petdeseto obletnico.

S. Š.

CELOVEC - CLUB TRE POPOLI

Reforme v italijanskem šolstvu

Pretekli teden je Club tre popoli nadaljeval z nizom zanimivih predavanj iz prostora Alpe-Jadran. Predavateljica Christina Maria Temperini iz Italije je seznanila poslušalce o načrtovanih spremembah in reformah v italijanskem šolstvu.

Dejstvo, da je število dijakov, ki predčasno prekinje šolanje, zelo visoko, je ministrstvo za šolstvo prisililo, da temeljito razmisli o bodočnosti šolskega sistema. Predavateljica je menila, da se nahaja

Po predstavah in načrtih reformatorjev naj bi šolanje bilo deljeno na dve stopnji: bazična šola (osnovna šola) od šestega do dvanajstega leta; nato naj bi sledilo šestletno izobraževanje, deljeno na dve obdobji: prvo obdobje (12 - 15 let) bo obvezno in neke vrste orientacija s splošno oceno. Drugo obdobje od 15. do 18. leta pa faza specializacije po strokovnih vedah ali poklicih (odgovarja našim gimnazijam oziroma srednjim šolam s poklicno izobrazbo) z zre-

Z leve: motor Cluba tre popoli Arthur Roßbacher, predavateljica Christina M. Temperini, konzul Lorenzo di Medici in Tomaž Ogris

šolstvo v zelo kritični fazi obnavljanja. Reform je bilo v preteklosti že kar precej, uspehi pa da so izostali. Predvideno je podaljšanje šolske dobe za eno ali dve leti, obisk bazične šole (osnovna šola) pa je obvezen. Detalj ob robu: otroci priseljencev in romske narodnosti sploh ne obiskujejo šol! V razredu pa sme biti največ pet inozemskih otrok.

lostnim izpitom. Po maturi pa je možen študij na številnih italijanskih univerzah (skupno 49). Število učencev v razredih znaša med 25 in 28, pouk pa je celodnevni s pavzami. V načrtu je tudi uvedba pouka tujega jezika na bazičnih šolah. Država investira v šolstvo 7 odstotkov od bruto nacionalnega dohodka. Korenite reforme naj bi izvedli do leta 2003.

M. Š.

GIMNAZIJA RAVNE NA KOROŠKEM

Maturantski ples

Ravenska gimnazija, ustanovljena pred 52 leti, je doslej poslala študirat nekaj tisoč mladih Korošcev. V neposredni bližini je njen ustanovitelj dr. Franc Sušnik iz Prevalj poskrbel še za tako imenovano študijsko knjižnico in obema vtisnil globok pečat kot jezikoslovec, pedagog in knjižničar. Kljub spremenljivosti učnega procesa se Sušnikov pristop dela ravnatelja s profesorji in učečo se populacijo še vedno ceni, negujejo pa tudi knjižnični oddelek domoznanske pisne ustvarjalnosti.

Tudi zadnja leta se ravenska gimnazija enakopravno kosa z ostalimi v državi in je

po doseženih maturitetnih rezultatih v samem vrhu. Maturitetni preizkus je pred durmi in kljub bolj ali manj prisotnemu strahu in skrbi se je prvo soboto v aprilu odvrtel že tradicionalni maturantski ples. Okrog dvesto mladih, svečano oblečenih, je staršem in profesorjem pripravilo plesno predstavo, slišali smo njihove spomine na odraščajoča srednješolska leta in zaslutili skorajšnje slovo. Ravnateljica Marjeta Borstner in profesorki zbor so ob koncu uradnega dela zaplesali s svojimi dijakinjami in dijaki ter jih simbolično pospremili v svet odraslih. V zabavi do jutranjih ur so se srečevali tudi nekdanji gimnazijski sošolci in v vlogi staršev ponosni opazovali svoje otroke.

S. Š.

SLOVENSKI KULTURNI DNEVI V ŠMOHORJU

Lipuš in Obernosterer sta privabila ljudi

Florjan Lipuš (levo) in Engelbert Obernosterer (desno)

Literarna branja običajno, to vemo vsi, ne privabljajo ravno množic ljudi. Ducat in pol bolj ali manj razumevajočih, tu in tam tudi radovednih glav v dvorani, to je na Koroškem že kar uspeh. Zato literarnih branj ne sprejemajo bogve kaj radi v prireditvene sporede.

Prireditelji letošnjih Kulturnih dnevov koroških Slovencev so se vsemu navkljub zavestno odločili za literarno branje, torej za kulturno tveganje. In glej, splačalo se je. V torek, 11. aprila, sta namreč v mestni hiši v Šmohorju brala iz svojih del Florjan Lipuš in Engelbert Obernosterer, avtoriteti na področju pisateljstva, kdo bo morda celo dejal, da sta že ikoni. Oba pisatelja namreč sodita med neprijetne, med raskave in samonikle, med tiste, ki se niso

spajdašili z mogočnimi in veljavnimi, ki se za ceno ugleda nista dala na lepo počesati, ampak sta si ohranila upornost duha in peresa. Vrh tega je eden od njiju še Slovenec. In oba ne živita v tistem trikotu centralnega koroškega prostora oblasti in osladnosti jare gospode, temveč na obrobju dežele, tako rekoč na visoki preži opazovalca in nepodkupljivega zapisovalca.

Ko sta Lipuš in Obernosterer sedla za bralno mizo, sta to storila pred polno dvorano. Fabjan Hafner, strokovni sodelavec Musilovega inštituta v Celovcu, ju je predstavil. Dejal je, da se poznata še iz skupnih dni na Plešivcu. Pozneje se je njuna pot sicer razšla, pisateljstvo pa je ostalo tista vzporednica, ki ju do danes, poleg skupnega poklica, to je učiteljstvo, povezuje.

Potem sta besedo prevzela akterja večera. Izmenično sta brala iz svojih del. Lipuš na primer iz knjige »Odstranitev moje vasi«, Obernosterer pa iz doslej še neobjavljenih besedil, v katerih se posveča življenjskemu utripu zgornje Lesachtal. Branje je bilo pravi užitek za dušo in uho.

Še to: torkovo literarno branje je imelo kar nekaj zgodovinskega: Lipuš in Obernosterer sta prvič brala skupno. Branje pa ni bila edina uspešna točka tega dne. Dopoldne istega dne je več kot 300 šolarjev okolišnih šol obiskalo predstavo muzikla »Konferenca živali«, in bili nadvse navdušeni. Če nekateri igralci ne bi morali takoj po predstavi nazaj v službo, bi jo morali nedvomno ponoviti. Tako veliko je namreč bilo zanimanje.

-i.-f

DEŠČICE PRI ŠENTILJU

Smrt je kosila v Rožu

Pred nedavnim sta v naši vasi v kratkem presledku umrli kar dve priljubljeni in spoštovani osebi – Leni Schelander pd. Prodca in Erwin Errath pd. Hacı.

Leni Schelander je kljub trdemu življenju dočakala lepo starost 94 let. Trdoživa žena je s svojim že pred leti umrlim možem, torej vdova, kar devetim otrokom pripomogla do uspešnega življenjskega razvoja. Zaradi njenega prijaznega odnosa do sosedov in vseh, ki so jo poznali, je bila vsesplošno priljubljena in spoštovana. Do zadnjega je bila živahna in nasmejana in nihče ji ni prisodil njene visoke starosti, imeli smo jo za mnogo mlajšo. Njeni sinovi in hčerke so jo imeli zelo radi, tako da je srečno uživala življenjsko jesen. Velika množica jo je na poslednji poti spremljala na šentiljsko pokopališče, kjer je poleg moža našla svoje poslednje počivališče. Pevci MGVS St. Egyden in cerkveni pevci so ji ob odprtem grobu v slovo skupno zapeli žalostinko »Gozdič je že zelen« in ji tako izkazali poslednjo čast.

Malo nato pa nas je pretresla žalostna vest, da je nenadoma in nepričakovano ter mnogo prezgodaj smrt iztrgala iz naše srede sovaščana Erwina Erratha, starega komaj 60 let. Bil je upokojen železniški uradnik. Z velikim veseljem se je na svojem malem posestvu ukvarjal s kmetijstvom. Večkrat se je ponorčeval, češ: večji kmetje imajo prazne hleve, on pa še vedno gospodari. Erwin je bil neke vrste ljudski tribun in se je odločno zavzemal za narodne in socialne pravice prebivalstva. Bil je mož pokončne drže, človek,

ki je brez ovinka povedal, kar je mislil in zato med ljudmi užival velik ugled, kar je prepričljivo pokazala velika množica ljudi na pogrebu. Erwina zelo pogrešamo, prav posebno pa pevci nekdanjega Kernjakovega zbora Mojcey, sedaj cerkvenega pevskega zbora, v katerem je blestel kot eden najboljših pevcev. Ob odprtem grobu se je v imenu pevcev v pretresljivih besedah od rajnega poslovil njegov pevski tovariš dr. Franc Gröblacher, direktor Kmetijske zbornice, in izrazil globoko potrtost ob izgubi ne samo odličnega pevca, ampak tudi prizadevnega za ohranitev domače pevske skupnosti. V imenu Skupnosti južnokoroških kmetov, Kmetijske zbornice in EL pa je besede slovesa izrekel zbornični svetnik dipl. inž. Štefan Domej.

S pesmijo »Polje, kdo bo tebe ljubil« so se pevci pod vodstvom Rudija Gröblacherja poslovili od dragega rajnega, pogrebni obred pa je opravil domači župnik Lovro Petričič.

Obema globoko prizadetima družinama in sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje. Naj jim bo zemlja lahka.

L. U.

UNIKUM

Negotova bodočnost

Univerzitetno kulturno društvo Unikum ima, odkar o deželnih subvencijah odločajo svobodnjaki, precejšnje težave.

Kakor vsako leto je društvo tudi letos oddalo pri kulturnem referatu deželne vlade prošnjo za podporo, z natančnim opisom načrtovanih projektov in z detajlirano finančno kalkulacijo. Običajno je konec marca ali v začetku aprila prišel pisen odgovor – letos pa nič. Na telefonsko povpraševanje je društvo dobilo izmikajoč odgovor, »da ne bodo dajali nič več pisnega ven, ker so potem samo problemi (?)«.

Kaže pa, da subvencij letos sploh ne bo, kakor je povedal vodja oddelka za kulturo mag. Peter Karpf. Kulturni referent mesta Gassner pa enostavno »ni dosegljiv«, čeprav je bil obljubil, da se dotacija ne bo spremenila. Sliši se, da so podpore na splošno skrčili za 40 odstotkov, vendar pisnega tudi od tu nič – torej »nix genaues weiß man nicht«.

UNIKUM bo moral svoje delovanje torej omejiti, čeprav imajo za letošnje leto v načrtu dokaj zanimivih projektov: »Potresi«, ki naj simbolizirajo koroško nestabilno področje, »Panika« (posredovanja občutkov negotovosti), glasbeni projekt »Tresenje«, inštalacije v Rožu »Messstationen« in »Evakuacija« v Topolovem na slovensko-italijanski meji.

M. Š.

CELOVEC – INTERKULTURNI CENTER

Komunikacija. Konfrontacija. Akcija ...

Pretekli petek je bila v Celovcu, Südbahngürtel 24, v bližini kolodvora otvoritev Interkulturalnega centra (IKUC).

Društvo IKUC je bilo ustanovljeno leta 1999 in se nahaja v stavbi, ki jo je načrtovala arhitektka Grete Schütte-Lihotzky, ki je pred kratkim umrla v visoki starosti 103 let.

Zamisel Interkulturalnega centra je soočiti se s politiko in vsakdanom in se zavzemati za življenje prijaznejšo družbo. Programske točke IKUCa so med drugim: omogočati in negovati komunikacijo med različnimi ljudmi in poklici, pospeševati razpravo o političnem položaju, v katerem se nahaja koroška oziroma avstrijska družba, prekomejno kulturno sodelovanje, iztrebljati strahopetnost, dražiti možganske celice in okrepiti kulturno odpornost.

Predsednica IKUCa Martina Wittels in njen namestnik Karl Jenšac sta ob otvoritvi predstavila številni publiki iz Celovca

in okolice zamisel in namen tega centra, ki naj bi povezal znanost z izkušnjami praktičnega življenja. Center naj bo kraj srečanja različnih narodnosti, jezikov in dialoga. Načrtovani so

delovni krožki o literaturi, elektronskih medijih, dvojezičnem šolstvu, predavanja, diskusije itd. Otvoritvene svečanosti se je udeležil tudi sin Bruna Kreiskega Peter, ki je izrazil svojo soli-

darnost z aktivisti IKUCa v fazi iskanja novih strategij medsebojnega povezovanja v boju proti črno-modri vladi. Doba odpora pa bo po njegovi oceni lahko trajala dalj časa.

V okviru otvoritve sta spregovorila o življenju in delu Grete Schütte-Lihotzky arhitekta Wolf Jurjans in Werner Kircher. Na stopnišču hiše je bila na ogled video-inštalacija »Iz-ust« Dragane Rajković in Zvonke Simčič. Z inštalacijo umetnici prikazujeta platenje telesa, ki je podobno fragmentaciji lastnega družbenega statusa.

V kletnih prostorih pa je našel svoj dom klub »Balkan«, ki hoče po besedah Reška Mujdanoviča gojiti družabnost med balkanskimi narodi, kulturno in športsko dejavnost.

V četrtek, 27. aprila, bo predaval in bral v IKUCu publicist Erwin Ruiss na temo »Avstrija in Haider«. Pričetek ob 20. uri.

Peter Kreisky, predsednica IKUCa Martina Wittels in njen namestnik Karl Jenšac (z leve)

JUBILEJ TOVARNE FILTROV V ŠMIHELU

Pomemben gospodarski faktor v Podjuni

Tovarna filtrov v Šmihelu

Foto: Štukelj

Tovarna »Mahle filter sistemi« v Šmihelu je danes drugi največji produkcijski obrat na Koroškem. V obratu je zaposlenih 1150 delojemalcev in delojemalk, lani pa so zabeležili 2,3 milijarde šilingov prometa in proizvedli 67 milijonov filtrov. Poslovodja firme je domačin Franc Mlinar, ki ne taji slovenskega porekla. Tovarna je bila ustanovljena leta 1970 po srečnih naključjih.

Nastanek

Podjuna oziroma južna Koroška šteje med obmejne in gospodarsko šibke in manj razvite regije. Značilno za velikovski okraj je nadpovprečno visoka brezposelnost in odseljevanje domačega prebivalstva v centralni prostor Celovca oziroma v druge zvezne dežele (Dunaj itd.).

Ustanovitev firme je neločljivo povezana z domačinom Francem Mlinarjem. Postaven moč sredi petdesetih let s podjetniško žilico se je rodil v Pliберку. Mladost je preživel v Šmihelu, kjer so imeli starši kmetijo in gostilno. Maturo je opravil na trgovski akademiji in nato odšel za dve leti na Švedsko. Po vrnitvi je nastopil službo občinskega sekretarja v Šmihelu (l. 1965). »Na občini smo premišljevali o naselitvi kakega podjetja. Zavedali smo se težav zaradi bližine meje do takratne Jugoslavije in zaradi nerazvitih gospodarskih stikov med obema državama. Od nemških investorjev pa ni bilo ne duha ne sluha, kajti oni so raje investirali na zapadnem Avstrijskem«.

Prvo naključje: Nekdanji slovenski minister Razdevšek, ki ga je Mlinar dobro poznal, se

je od časa do časa oglašil v gostilni strašev v Šmihelu. »Na poti z nekega potovanja je spet obiskal našo gostilno. Sedela sva skupaj ob steklenici vina in se pogovarjala o gospodarskih zadevah, tudi o možnostih naselitve kake firme v Šmihelu (mešano podjetje)«. Pripovedoval mi je, da so se predstavniki firme Tesnilka (danes Donit v Medvodah) dogovorili z neko dunajsko firmo o proizvodnji filtrov za gospodarsko področje EFTE. Drugo naključje: Načrt oziroma dogovor podjetja Tesnilka z dunajsko firmo je propadel. »Tako smo mi dobili šanso. Takoj smo se dogovorili z direktorjem Tesnilke Megličem in ta je dal zeleno luč za ustanovitev obrata na jezikovno mešanem ozemlju. Ustanovili smo družbo z omejenim jamstvom. 50 odstotkov deleža je prevzela Tesnilka, ostalih 50 odstotkov pa jaz,« se spominja Franc Mlinar. To je bilo leta 1969.

S 1. februarjem leta 1970 je firma dejansko začela s proizvodnjo filtrov. Domače delavce in delavke pa so najprej šolali v Medvodah. Tovarno je slavnostno odprl tedanji deželni glavar Hans Sima. Takrat je bilo v firmi zaposlenih 70 delavcev in delavk. Začetek je bil skromen, vendar uspešen, kakor kaže razvoj zadnjih tridesetih let.

»Zelo hitro sem spoznal, da se slovenski direktorji v gospodarstvu niso preveč dobro spoznali. Navezal sem stike z nemškimi firmami in se pogajal o možnostih gospodarskega sodelovanja. Še istega leta se je ponudila firma Knecht, ki je pridno naročala pri nas. Z nje-

nim vstopom v družbo se je pričel strmi vzpon podjetja,« meni Franc Mlinar. Danes deluje obrat na površini 20 hektarjev, investiranih pa je bilo 350 milijonov nemških mark.

Jugoslawischer Vorposten

Debela kronika podjetja, v kateri so zbrani vsi publicistični zapiski in poročila v zvezi z delovanjem firme, hrani tudi hujškaške članke domovini zvestih in nemškonacionalnih krogov, ki so bili napisani ob ustanovitvi obrata. Tako je glasilo Svobodnjaške stranke (FP) »Kärntner Nachrichten« označilo firmo kot »Jugoslawischer Vorposten«, »Slowenischer Vorstoß« in potegnilo paralele s SHS silami, ki so pred plebiscitom leta 1920 prišli na južno Koroško.

Vzpon

Vzpon tovarne filtrov se je pričel s kapitalno udeležbo nemškega koncerna Knecht iz Stuttgarta. Firma Knecht je po izjavi Franca Mlinarja sklad (Stiftung) in dobički ostanejo v koncernu, kar je zelo pomembno. Mlinar je ponosen na prehojeno pot, ker je bilo možno kontinuirano povečati produkcijo in s tem tudi zvišati število zaposlenih. »Danes od tega obrata živi neposredno 3.500 do 4.000 oseb. Vračunani so družinski člani, obrtniki, trgovci, rokodelci, gostilničarji itd ... Obrat plača občini Bistrica pri Pliберку približno 10 milijonov komunalnih dajatev, plače sodelavk in sodelavcev pa so znašale nad 400 milijonov šilingov.« Obrat tako rekoč krepi kupno

moč in tudi investicijsko dejavnost v tej regiji. Plače so višje od kolektivnih pogodb in bistveno presegajo povprečno ravnen plač v velikovškem okraju.

Tovarna se danes imenuje »Mahle filter sistemi« in je drugi največji proizvajalec filtrov na svetu.

Kvaliteta in marljivost

Proizvodnja filtrov poteka po traku, delovni procesi pa so deloma avtomatizirani. V Šmihelu proizvajajo v dveh oziroma treh izmenah (samo v primeru, če je veliko naročil). Delo ob traku pa opravljajo pretežno ženske z nižjo šolsko izobrazbo. Nekatere ženske menjavajo pozicije, druge spet delajo kar po osem ur. Nekatere so zaposlene v tovarni že 25 let.

»Najpogostejša obolenja delojemalk ob traku pa je poslabšanje vidljivosti, obolenja sklepov in pa bolečine v križu,« je dejala Marija Tratar, ki je že nekaj let zaposlena v tovarni. Delo ob traku zahteva zbranost, spretnost in določeno hitrost.

Podpredsednik obratnega sveta Friedrich Golautschnig je z razvojem obrata zadovoljen, »socialne storitve v firmi pa bi bile lahko boljše«. Delež žensk znaša 58 odstotkov in se je v zadnjih letih nekoliko zmanjšal. Iz Slovenije prihaja na delo samo okrog 30 delavcev in delavk. Večina delavcev in delavk prihaja iz velikovškega okraja, Labotske doline in drugih krajev.

V tovarni usposablja tudi vajence (60 po številu), zaposlujejo pa tudi še inženirje, električarje, mehanike, tehnične risarje itd. V Šmihelu izdelujejo tudi stroje in naprave za druge države, v katerih deluje koncern Mahle (Francija, Indija, Koreja, Brazilija itd.).

Poslovodja Franc Mlinar je v razgovoru zelo pohvalil marljivost sodelavk in sodelavcev, njihovo pripravljenost za izobraževanje, visoko kvaliteto zavest in fleksibilnost.

Surovine pretežno kupujejo v Nemčiji (filter papir, granulata) in v Avstriji (lake, embalaža, pločevino). Filter izdelke prevažajo s tovornjaki (70 odstotkov) domačih prevoznikov in pa z železnico (30 odstotkov). Odjemalci filtrov pa so znane avtomobilске znamke kot Mercedes, Mazda, BMW, VW in druge.

Optimizem

»Naročila za tekoče leto so zadovoljiva in perspektivna. Smo številka ena v koncernu in upam, da bomo lahko zagotovili delovna mesta tudi še naprej. V sortiment pa nameravamo sprejeti tudi še filtre za ekološke naprave,« meni ponosni poslovodja Franc Mlinar.

Delo ob traku zahteva od delavk hitrost in polno koncentracijo

Poslovodja Franc Mlinar je ponosen na vzpon firme

Foto: Štukelj

Mirko Štukelj

Teden dni na nebu ni bilo oblaka, temperatura pa se je opoldne dvignila tudi do 27° C. Velikost dežele, tri in četrt milijona kvadratnih kilometrov, lahko le zaslužiš. Primerljiva je z Evropo brez Rusije in po razpadu SZ nastalih držav.

Na severu gorovje Himalaja, na severozahodu ogromna puščava, katero so še pred 300 leti prečkale karavane z blagom tudi iz ali za Evropo, proti jugu nepregledne ravnine z izredno rodovitno zemljo. Število prebivalcev je preseglo milijardo. Cilj našega potovanja je bil ogled trikota Delhi-Jajpur-Agra. Do svete reke Ganges nismo prišli.

»Upor brez nasilja« je uspel

Po šestih stoletjih nesamostojnosti, nazadnje pod angleškim nadzorstvom, je Mahatma (velika duša) Gandhi v dolgoletnem »uporu brez nasilja« leta 1947 pripeljal Indijo spet do samostojnosti. Leto pozneje je bil pri atentatu smrtno ranjen. Po njegovi smrti 1. 1948 je znani indijski državnik Nehru uspel uspešno nadaljevati začrtano pot napredka zvezne države Indijske unije, dolga leta vključene v skupino neodvisnih držav, zunj obstoječih dveh blokov.

Takoj izvedena zemljiška reforma je razlastila veleposestnike, tudi maharadže, in je rodila nešteto samostojnih kmetov, posestnikov od 1 do 4 ha zemljišč in veliko število posestnikov od 4 do 10 ha zemljišč. Zelo zelo rodovitna zemlja je že vedno omogočala najmanj dve letini.

Po vsej ravnini smo videli nešteto namakalnih naprav. Vodo črpajo iz globin 2 do 30 m. Februarja so bila polja in travniki v najbujnejši rasti in temnozeleni barvi. Za ureditev namakalnih naprav je poskrbela država. Kmetje tega ne bi zmogli.

Večina Indije je ravninska in ne pozna mraza. Na zahodu je Arabsko morje, na vzhodu Bengalski zaliv. Navlaženi oblaki odvržejo svoj tovor na celini. Monsunsko deževje se začne maja in traja več tednov. Posejejo drugič. Temperatura se poleti ponekod dvigne nad 40° C.

Vpogled v življenje vasi

Sprehodili smo se po dveh vaseh. Vtise se na kratko ne da opisati, deloma sem stanje na vasi dobro ujel z videokamero. Električni tok je v vaseh na razpolago, poljedelskih priključkov za traktor ni bilo videti, zato pa mnogo vozov na dveh kolesih. Na robu ene vasi so vrtili za vodo. Vidiš neke vrste stanovanjskih hiš – štiri stene, v eni zagrnjena velika odprtina ali tudi vrata, opreme ni bilo videti, vse se dogaja navadno na tleh, kjer leži tepih ali nekaj podobnega – levo in desno ob vaški cesti. Poleg hiše je deloma zagrajen prostor brez strehe, hlev. Ponekod deloma pokrit s posebno meter in več visoko travo, iz katere so ponekod »zgrajene« tudi stanovanjske kolibe. Nekaj krav privezanih, druge se sprehajajo po vasi. Prašiči in kokoši so ravno tako na poti po vsej

vasi. Na cesti in pred hišami umazanije še in še. Ljudje večinoma bosi (otroci) ali v tankih natikačih, nekateri 3 do 5-letni otroci nagci, starejši moški v tradicionalnih belih indijskih oblekah, hlačah in čez halja. Vse ženske in starejša dekleta v sarah, iz približno 7 metrov dolgega in meter širokega blaga najrazličnejših barv, zavitega okoli telesa. Spodaj bluza, ki je pri nas pravkar v modi ...

Ljudje so prijazni, nasmejani, temnopolti (na severu ne vsi) z nenavadno živahnimi očmi, dosti manjši so od nas, vitke postave, ženske so se nam zdele lepe in drobne, nekatere so se bližale z majhnimi otroki v naročju. Otrok pa še in še. Spremljali so nas na našem sprehodu skozi vas, pravi živčav je bil. Molili so nam ročice in nas cukali za rokave: bakšiš ali mani mani se je čulo iz njihovih ust. Vsak od nas se je znebil nekaj rupij, čokolad ali bonbonov. Fotografiranje je bilo dovoljeno, a tudi odrasli so pričakovali za to uslugo 10 rupij (tri in pol ATS).

Zaklinjalec kač Amber

Pri delu smo opazili ženske. Popoldne so v velikih culah na glavi nosile s polja travo za živino, druge so domov nosile velike šope vej, odrezane z dreves ali grmovja. Čudil sem se že, zakaj je del krošenj listnatih dreves normalno zraščeno in del ravno takih dreves popolnoma brez tankih vej, in da ob poljih nikjer ni grmovja. Vsakih nekaj let odrežejo z dreves vse tanke veje, grmovje pa porežejo. Vsako vejico porabijo za kurjenje. Gozdov, kot smo jih vajeni mi, na našem potovanju nismo videli.

Kaste še niso preteklost

Z osamosvojitvijo Indije 1. 1947 so bile odpravljene indijske kaste, to je stroga razdelitev ljudstva v skupine: maharadže in drugi plemiči, »svetniki« bramani, vojaki, uradniki, trgovci in obrtniki, kmetje oziroma podložniki in kot zadnji »nečisti ljudje brez obrazov«. Niti ženitve iz ene kaste v drugo niso dovoljene. V družinah nastanejo zaradi tega med mladimi in starimi pogosto prepiri. »Nečisti« se pripadnika višje kaste ne sme dotakniti.

Kot pri vsaki zgodovinsko zrasli ureditvi, ki je povrhu še zasidrana v veri, je odprava kast tudi v Indiji, posebno na

podeželju, le na papirju. V vsakem kraju žive nekje na robu vasi ali v predelih mesta še »ljudje brez obrazov«, ki opravljajo najnižja »umazana« dela.

Tako je njihovo delo tudi priprava posebnega kuriva: čimbolj svežim kravjakom primešajo malo na drobne kose zrezane suhe trave ali ostankov slame, dodajo po potrebi nekaj vode, z rokami gnetejo in oblikujejo kake 3 cm debele »palačinke«, velikosti velikih krožnikov. Za sušenje jih položijo na rob travnikov ali zložijo v piramide na ravne strehe hiš, da jih veter in sonce posušita. To kurivo potem prodajo.

Množice v starih mestnih predelih

Potek, način in tempo dela se na podeželju in v mestu zelo močno razlikujejo od naših na-

INDIJA: TRIKOT DELHI-JAJPUR-AGRA

Utrinki s potovanja po

Sloni, tigri, maharadže, začimbe, čaj in tepihi so bile moje otroške predstave o obljubljeni deželi Indiji. Morda me je to vodilo, da sem se odločil za obisk te dežele, ko se je ponudila prilika. Februarja sva z ženo Slavko poletela z Dunaja preko Ankare in Teherana do Delhija. 5500 km dolg polet v A 310 airbusu z 200 sedeži. Po skoraj sedmih urah poleta smo pristali v Delhiju. Doma mraz in stopinje pod ničlo, nas pa je po pristanku sprejela toplota dežele dokaj blizu ekvatorja.

vad. V starih predelih mesta se čutiš prestavljenega v srednji vek, saj se tu del življenja na mestnih ulicah odvija kot v kakem filmu, ki prikazuje srednjeveške razmere.

Na robu ceste, navadno kar na tleh, prodajajo vse vrste življenjskih potrebščin, popravljajo različna vozila, kuhajo, jedo in pijejo, postopajo, sedijo in klepetajo, počivajo na štirinožnih dva metra dolgih lesenih podstavkih, se sprehajajo svete krave, psi in druge živali, povsod ljudstva še in še. Nikoli ne veš, kje je rob ceste, eno se preliva v drugo. Na cesti zelo dosti kolesarjev in mopedistov, vmes rikše, tok-tok avtomobili, osebni avtomobili, avtobusi in tovornjaki, v Jajpuru pa še kamele, ki vlečejo vozove z dvema velikima kolesoma.

Nekje na robu ceste je navadno odprt kanal. Včasih je v njem voda, ki pa je bolj podobna gnojnici. Tja zmečejo očitno vse količjak tekoče odpadke. Vsakih nekaj deset metrov je kak večji prostor za bolj trde odpadke, vmes tudi plastične vreče. Tam se »pasejo« mestne svete krave, psi in še kak prašič. Take so vse ulice v starejših predelih mest Delhi, Jajpur in Agra.

Tujci dobrodošli in oblegani

Kamor zahajajo tujci, je vedno tudi množica prodajalcev najrazličnejših spominkov in potrebščin. Kar po več jih pridrvi k enemu in ponujajo, ponujajo. Malo preveč vsiljivi so, težko se jih znebiš. Točno vedo, da še vsak kaj kupi in da imamo denar, ker smo bogati Evropejci. Znajo angleško, mnogi nemško, pa še druge jezike toliko, kolikor potrebujejo za prodajo.

Vedno sprašujejo, od kod smo. Ko je nekdo povedal, so navdušeno vpili Niki Lauda, Niki Lauda. Cene postavijo tri- do štirikrat večje, kakor potem predmet prodajo, prav po orientalsko.

Navadno prodajajo stvari, ki jih izdelujejo po družinah kot domačo obrt. Delajo tudi že npr. 8 let stari otroci. Kar se kupi od uličnih prodajalcev, je

omejeni vladar nad ozemljem in ljudmi. Mnogi so bili spretni, pametni, kulturo in znanost podpirajoči despoti. Noben pa ni prenehal do skrajnosti izkoriščati svoje podložnike in si z njihovim delom večati bogastvo, vpliv in vojaško moč.

Po letu 1947 so maharadže izgubili poleg posesti tudi naselja, mesta, del palač, templje, mavzoleje, hareme in plemiški naslov maharadža. Ker so bili v deželi izobraženci v veliki meri iz vrst lastne številne družine, dostojanstvenikov, svetovalcev in pomembnejših uslužbencev, so si nadalje obdržali oblast v državi in si zgradili svoj imperij. Postali so politiki, visoki državni uradniki, lastniki ali vodje koncernov, trgovskih podjetij in podobno.

V tujskem prometu so verjetno brez konkurence in nadzoru-

Karavana na poti iz Jajpura

verjetno direktna pomoč družinam. Kvaliteta seveda ni takšna kot v trgovinah za tujce.

Kamor pridejo tujci, so ob cesti tudi zaklinjalci kač, kobre se iz pletenih košar pozibavajo ob značilni indijski glasbi, izvajajoči iz neke posebne vrste piščalk, in minicirkus z oblečenimi opicami, ki plešejo in se prevračajo ob zvoku piščalk, bobnov in drugih glasbil. Običajna cena za predstavo in fotografiranje je 10 rupij.

Maharadža zgubil le naslov?

Maharadža, postavljen v srednjeveške evropske razmere, bi bil knez ali podkralj. Bil je ne-

jejo vse. Prideš pogosto v njihov hotel, kupuješ v številnih »državnih« trgovinah v hotelu, se voziš v avtobusu njihove agencije z od njih dodeljenim vodičem, se ustaviš na njihovih počivališčih, kjer so restavracije in številne trgovine, spotoma ogleduješ v mestih njihove delavnice (nakit, tepihi, lesni, pločevinasti in kamniti izdelki, vlaganje poldragocenih kamnov v marmor in drugo), katerim so priključene moderne prodajalne ... Za obisk »njihovih« trgovin je bilo vedno časa na pretek (uro in pol), ko pa smo hodili po ulicah od ene palače do druge, smo hiteli, da si komaj dohajal

skupino. Za samostojen ogled mestnega trga in trgovin, kjer kupujejo domačini, je bilo dvakrat po četrto ure časa.

Velika protislovja indijske družbe

Komaj zaznaš, da obstajata dva zaključena kroga nakupovanja in cen, eden za domačine, drugi za tujce. V hotelski trgovini daš za najcenejšo kravato 390 rupij (120 ATS), na cesti so razstavljeni čevlji, ki stanejo pri nas verjetno 300 ATS, po 100 rupij (35 ATS). Za razmišljanje ni časa, šele doma.

Poskušaj dognati, kako živijo delavci. V prodajalni preprog mimogrede zveš, da je zaslužek uslužbenca, delavca 9 rupij na uro, zavarovan ni, ker obvezno socialno zavarovanje sploh ne obstaja. Državne bolnišnice so brezplačne.

mih dneh v deželi orientalskih navad ne moreš vsega spoznati in doumeti.

Mnogo ljudstev, jezikov in narečij; mnogo različnih ver

Milijarda Indijcev je skupek različnih ljudstev, prvotnih prebivalcev indijskih pokrajin ter ljudstev iz arabskih, evropskih, mongolskih in perzijskih dežel. V teku stoletij je nastalo tudi več mešanih ljudstev. Danes obstaja v Indijski uniji 17 uradnih jezikov in 541 narečij.

Na skrajnem severu prebivajo v štirih zveznih državah svetlopolti ljudje visoke rasti, indijski Ariji, na jugu so Tamili. Ti so temnopolti in majhni. Vmes je ostala Indija, kjer prevladujejo temnopolti ali zelo temnopolti ljudje manjše rasti.

Podobno je z verami. Prvotno so se vsi prebivalci Indije

sultanov-cesarjev. Pripadnikov številnih drugih verskih skupnosti (npr. kristjanov) je največ do 2 odstotka.

Hindujskih templjev v Delhiju in Agri ni posebno veliko. Njihova zunanost in notranost se zelo razlikujeta od naših cerkva. V templjih nikjer ni centralnega prostora, zato pa polno z reliefi (tudi nagci s spolnimi organi) čudovito okrašenih kamnitih stebrov, niš, vrat in oken v več nadstropjih, ki se končujejo v kupoli.

V Rajastanu (glavno mesto Jajpur), kjer prebivajo tudi ariji, je videti v templjih, na stavbah, na avtomobilih in drugod »svastiko« (znak sonca), ki je simbol večnosti in sreče. V templjih je simbol vedno v dveh oblikah, na stavbah in drugje v eni obliki. Nam je verski znak svastika znan kot

no. Pri ogledu rdeče trdnjave v Delhiju sta mu je iz žepa izginila potni list in vozovnica za letalo. Denar je imel bolje spravljeno. Ostal je v Delhiju in uredil zadevo s pomočjo avstrijskega konzulata.

Hrana, tudi v najboljših hotelih, je za nas Evropejce nenavadna. Krasno pripravljene bifetje z mnogimi vrstami tople hrane, različnimi solatami, sadjem in okusnim pecivom vabijo in vzbujajo željo po jedi. A že, če si vzel napačno juho, te zapelje v ustih. Isto se zgodi z rižem, rezanci, z vsemi vrstami mesa, ki je vedno pripravljeno narezano na majhne koščke v omaki. Pekoče začinjena jed je značilnost Indije.

Žal za Evropejca uživanje take hrane ne ostane brez posledic. Najmanj vsak drugi dobi večje probleme s prebavo, mene

nazadnje, po letu 1803, Angleži, so se maharadžje obdržali na svojih prestolih za ceno priznavanja tuje oblasti in plačevanja davkov. V času, ko je bila Indija angleška kolonija, je bil Evropejcem posebno znan maharadža Jajpura, kralj Rajastana (kraljeve dežele). Rajastanu so vladali sprva iz nikoli porušene mestne utrdbe Amber in kraljeve palače vrh griča. Pri ogledu smo se povzpeli do vrha na hrbtih slonov. Še danes je to ena najpomembnejših utrd in palač hindujske Indije. Maharadža, kralj in astrolog Savai Jai Singh si je po letu 1727 zgradil novo rezidenco v ravnini, mesto Jajpur.

Pri načrtovanju se je ravnal po nekaterih astroloških in verskih spoznanjih in napravil nekaj posebnega. Zgradil je zelo veliko centralno palačo kot sre-

deželi protislovij

Dekleta in žene nosijo travo v vas – na poti Jajpur-Agra

Znak »večnosti in sreče« na »dvorani« poleg gostilne – blizu Jajpura

Cena za kilogram najcenejše moke je 6 rupij, riža 14 rupij. Ljudskošolski učitelj zasluži v državnih šolah mesečno največ do 6500 rupij (2000 ATS), delavec kvečjemu polovico tega. Ugotoviš, da si sprejel množico informacij in vtisov, a pravi vpogled v življenje povprečnega Indijca ti ostane prikrit. Pogosto naletiš na veliko odvisnost delavcev (uslužbenec je izročil mojo, njemu namenjeno napitnico desetih rupij takoj naprej svojemu nadrejenemu) od svojih delodajalcev, gospodarjev in na za nas dokaj skrit način pridobivanja bogastva gospode. Pa saj je vendar razumljivo, da v os-

prištevali hinduizmu. Popolnoma drugačna vera kot je krščanska ali muslimanska. V svojo versko filozofijo o človekovem življenju vključuje tudi indijske kaste in ponavljajoče se rojevanje v isto, višjo ali nižjo kasto. Hinduizem pozna mnogo bogov: Brama je ustvaril zemljo, Višun jo ohranja, Šiva jo uničuje, Ganeša s slovo glavo je bog modrosti in učenosti, itd.

Danes je 82 odstotkov prebivalstva hindujcev. Muslimanov je 11 odstotkov, tako visoko število je verjetno posledica več stoletij trajajoče nadvlade turških, perzijskih in mogulskih

Delhi – ena glavnih ulic v starem delu mesta

Zaklinjalci kač, Jajpur

»kljukasti križ«, ki si ga je Hitler iz teh krajev sposodil in ga uporabljal kot simbol tisočletnega rajha na zastavah, uniformah, stavbah in in in ...

Za turiste je poskrbljeno

Zelo dobro zastraženi in z zidovi obdani luksuzni hoteli petih zvezd so varni. Denar, potni list, vozovnica etc. lahko pustiš v zaklenjenem kovčku v sobi ali najameš trezor. Na ogledih v mestu pa je treba denar dobro shraniti. Ko se zmrača, za posameznika sprehod po mestu ni varen. Tudi v Evropi marsikje ni drugače. Za enega naših je bilo potovanje drugi dan konča-

je doletelo tretji dan. Brez medikamentov bi bilo hudo. Naslednje dni sem se preživljal v glavnem s krompirjem, ribami, mlečnim rižem, sadjem in sladkarijami. Le včasih sem pobral iz omake koščke ovčjega mesa. Voda iz pip za nas ni pitna. Alkoholne pijače so zelo drage. Zaradi trikrat dnevno potrebne dezinfekcije želodca je priporočljivo imeti s seboj precej pristnega domačega žganja.

Maharadžje so vedno preživeli

Čeprav je bil leta 1192 premagani zadnji hindujski kralj in so stoletja zagospodarili po več let turški sultani, perzijski šahi in

dišče mesta, naokoli ceste. Od te vodijo v pravem kotu v vsako smer neba po tri široke ceste, stranske ceste so spet speljane točno v pravem kotu h glavnim. Mesto ima danes preko milijon prebivalcev. Družina sedanjega jajpurskega maharadžje stanuje v centralni palači.

Spoznavni znak mesta je Hava Mahal – palača vetrov, končana šele leta 1799. Ime palače ne odgovarja, ker je petnadstropna stavba le del kraljeve palače, zelo dolga, a le kake 4 m široka in nič drugega kot fasada, kjer je v vsakem nadstropju hodnik z mnogimi nišami, s skupno 953 zamreženimi okni, večinoma obrnjenimi proti glavni ulici. Tu so gledale na cesto, se sprehajale in se hladile ženske iz kraljeve palače. Med ljudstvo na cesti niso smele.

Druga posebnost centralne palače je zvezdar na Jantar Martar. Na prostornem zemljišču je kakih 20 zgradb z instrumenti za merjenje sončnega časa in premik zvezd. Naprave so stare približno 270 let in uporabne tudi danes.

Desetmilijonsko mesto Delhi

Delhi je sedaj in je bil že v indijski zgodovini nekajkrat glavno mesto države, za časa Angležev

SLOVENCI V KANALSKI DOLINI

Narodna skupnost na prelomnicah

Bilo se je treba privaditi novim političnim in upravnim razmeram. Povojna Italija se za narodne, kulturne in jezikovne pravice in potrebe manjšin ni brigala. Sicer jim je obljubila pravice, a te niti papirja niso bile vredne, na katerem se bile zapisane. Pred vrati je že stala doba fašizma in država si je že zadala cilj, da državljane z drugim jezikom čimprej poitalijanči. Fašizem je to prakso potem skušal neizprosno in z nasiljem izpeljati in uresničiti. Država Italija je med drugim to skušala doseči z masovnim in načrtnim naseljevanjem italijanskega prebivalstva, predvsem so to bili člani obmejnih organov in pripadniki vojske, ter z nastavljanjem italijanskih učiteljev na dotlej dvojezičnih, slovensko-nemških šolah. Domače učitelje so prestavili v notranjeitalijanske province ali pa jih vrgli iz službe. Tako je hotela Italija čimprej spremeniti etnično, to je jezikovno, narodno in kulturno podobo obmejnih krajev, in tako za vse večne čase zjamčiti njihov italijanski značaj. Zato tudi ne čudi, da ideologija »italianita« (italijanstva) prav v teh pokrajinah igra tako pomembno vlogo še danes.

Ko se je novembra 1918 končala prva svetovna vojna, so Kanalsko dolino, do takrat sestavni del kronovine Koroške, zasedle italijanske čete. Sicer so prodrle celo do Beljaka, a državno mejo med takratno kraljevino Italijo in republiko Avstrijo so pozneje potegnili pri Kokovem pri Megvarjah. Tako so kraji kot Žabnice, Ukve, Ovčja vas, Lipalja vas, Rajbl in središča Trbiž, Naborjet in Tabla, kjer je bila prej državna meja med kraljevino Italijo in avstro-ogrsko monarhijo, prišli pod novo državo. Avtohtono prebivalstvo teh krajev, Slovenci in Nemci, so postali manjšina.

Kar zadevo spremembo jezikovne podobe Kanalske doline, je računica države bila uspešna. Slovensčina in nemščina sta postala manjšinska jezika, italijanščina pa uradni in dejanski jezik vsakdana. Tretji manjšinski jezik v Kanalski dolini je furlanščina.

Eksodus Nemcev

Že pred drugo svetovno vojno sta Hitler in Musollini, ki ju ni vezala le ideologija, ampak do določene mere tudi osebna simpatija, sklenila, da si bosta Evropo prihodnosti razdelila in uredila po svoji podobi in zamisli. Med drugim sta sklenila, in potem ta dogovor dvignila na raven meddržavne pogodbe, da nemške ali italijanske manjšine na njenem oblastniškem območju vrnejo v matično državo.

To je pomenilo uresničevanje gesla »Heim ins Reich«. Prizadete so bile predvsem tiste nemške manjšine, ki so živele na področju Italije: sprva Južni Tirolci in kanalski Nemci, po napadu na Jugoslavijo 6. aprila 1941 pa tudi Kočevarji, to so Nemci, ki so živeli na Kočevskem in tudi Nemci, ki so še živeli v Ljubljani.

Po napadu na Jugoslavijo sta Ljubljana in Dolenjska s Kočevjem prišli pod Italijo. Meja med nemškim rajhom in fašistično Italijo je potekala pri Šentvidu, torej severno od slovenske prestolnice in potem po Savi.

Tako na Kočevskem kot tudi v Ljubljani in v Kanalski dolini so kmalu po napadu na Jugoslavijo začeli Italijani in Nemci skupno izvajati načrt vračanja

nemškega prebivalstva nazaj v rajh, »Heim ins Reich«. Nemško prebivalstvo v omenjenih krajih se je večinsko izselilo iz svoje večstoletne domovine. Po nemških načrtih naj bi Kočevarje naselili na domove Slovencev v Posavju in na »tajerskem« ter tudi na Koroško, kamor naj bi večinsko naselili kanalske Nemce. Zato pa je bilo najprej pregnati domačine, to je Slovence. Iz Posavja in iz štajerskih vasi so nacisti že leta 1941 pregnali okoli 200.000 Slovencev v Srbijo, na Hrvaško ali pa v Nemčijo. Mnoge so pri tem tudi pobili. Na njihove domove so potem na jesen in zimo 1941 začeli naseljevati Kočevarje. Ti so na zimo 1941 dokončno zapustili svojo domovino, resnici na ljubo je treba reči da pod hudim pritiskom.

S tem se je prenehala 600 letna zgodovina nemške narodne skupine na Kočevskem.

Skupina policajev, ki je preganjala štajerske Slovence in potem preseljevala Kočevarje, je s tistimi strah zbujajočimi kamioni, ki so dalj časa stali v celovški Sternekovi ulici, vrgli 1942 prišla na Koroško. Z jasnim ukazom. Pregnati Koroške Slovence, na njihove domove pa naseliti Kočevarje, Južne Tirolce, predvsem pa »Kanavce«, kakor so takrat koroški Slovenci nazivali Nemce iz Kanalske doline.

14. in 15. aprila 1942 so nacisti izvedli prvi in največji val pregona koroških Slovencev. Nemci v Kanalski dolini so večinoma optirali za odhod v rajh. Le manjšina je ostala. To je pomenilo, da je takrat močna

Nadaljevanje z 9. strani

glavno mesto največje kolonije na svetu. Najstarejši del mesta je rdeča trdnjava iz 17. stoletja, obdana z dva in pol km dolgim, najmanj 10 m visokim obzidjem. To je »srednjeveški« del mesta: ozke ulice, stare hiše, bazar z množico ljudstva in področje, kjer so sultanova palača, paviljoni, džamije in vrtovi. Palače so izropane, pavji tron in največji diamant so svojčas odpeljali Perzijci. Angleži so potrgali s sten in stropov še kar je ostalo, ogledala, zlato, srebro in drage kamne. Posebnost rdeče trdnjave je 80 km dolg dovod vode iz gornjega toka reke Jamuna. Vodo so takrat rabili tudi za hlajenje palač, v nekaterih je voda tekla pod stenami.

Kar je zunaj obzidja, je novejši del mesta. Ceste so široke in asfaltirane. Angleži so po letu 1911 gradili novi Delhi. Parlamentarna četrt bi lahko stala v vsakem evropskem mestu.

Indijska vrata so spomenik 70.000 padlim Indijcem v I. svetovni vojni. Graditelju svobodne Indije, Gandhiju, so postavili dostojen spomenik. Angleška četrt obstaja še danes, prevzelo jo je indijsko vojaštvo za svoje potrebe. Še bi lahko našteval.

Svete krave na mestnih ulicah

Nepozabno doživetje je bila vožnja z rikšami za dve osebi po

Tadž Mahal v Agri

eni glavnih in več ozkih stranskih ulicah starega mesta. Svete krave v središču mesta ne manjkajo. Nekaj iščejo v povsod naokoli ležečih smeteh. Sem in tja dobijo kaj od prebivalcev in zvečer, ko pridejo domov, seveda tudi od lastnikov. Pripovedovanje vodiča nas je presenetilo: Delhi ima »dom za stare krave«, za ljudi kaj takega ne obstaja. Za hindujca je krava sveta. Lahko jo poseduje, hrani, molze, vpreže, z njo dela, zaklati pa je ne sme. Na deželi ni večjih problemov. Če krava nekje pogine, jo mrhovinarji po par tednih pospravijo. V mestu je drugače, tu obleži na cesti. Zato stare krave, ki ne dajejo več mleka in niso več za nobeno delo, spravijo v »dom«. Tam jih ne puste dolgo živeti, vzamejo jim kožo in pospravijo. Indijcem hindujstva vera to prepoveduje.

Tadž Mahal

Agra, milijonsko mesto ob reki Jamuna, je bilo več desetletij sedež muslimanskih cesarjev, šahov. V mestu in njegovih okoličih je polno znamenitosti, vrednih ogleda.

Mavzolej Tadž Mahal je menda ena od desetih najpomembnejših zgodovinskih zgradb človeštva. Zgradil jo je cesar šah Jahan kot monument ljubezni za svojo ženo Mumtaz Mahal (luč sveta). Gradnja je trajala 22 let od leta 1631 dalje. Zaposlenih je bilo 20.000 ljudi. V kripti sta grob Mumtaz Mahal in njenega moža.

Mavzolej je čudež iz belega marmorja posebne kvalitete. Na zunanjih stenah je polno iz kamna izklesanih okrasov. Velika kupola čebulaste oblike učinkuje kot krona. Veliko štiri-

rioglato ploščad okrog mavzoleja zaključujejo na vogalih štiri visoki stolpi, minareti. Notranjost je polna mozaikov in dragih kamnov. Mavzolej je le glavni del vsega. Na levi strani Tadž Mahala je velika in lepa zgradba, džamija, na desni ravno taka zgradba, saraj, kjer so se zadrževali obiskovalci grobišča in džamije. Danes bi temu rekli hotel. Četrti del so lepo urejeni vrtovi in parki. Vse je ograjeno z visokim zidom. Vhodna vrata, kakih 200 metrov pred mavzolejem, so ravno tako veličastna zgradba, polna okrasov.

Pomembna turistična točka blizu Agre je Sikandra, kjer je grob mogočnega cesarja Akbarja v mavzoleju iz rdečega kamna in belega marmorja.

V Fatepur Sikri čaka na ogled celo mesto nekdanjega cesarja Akbarja s palačami vred, zgrajeno leta 1569 na planoti brez vode. Po njegovi smrti tam niso več hoteli živeti, zato je mesto že približno 400 let zapuščeno. Palače so še vedno zelo dobro ohranjene.

Obstaja šolska obveznost

Po dobljenih informacijah o šolstvu in obisku dveh državnih šol na podeželju, po naše ljudske in glavne šole, smo dobili vtis, da se država trudi nuditi ljudstvu izobrazbo. Razvidne so tudi težave, s katerimi se srečujejo po šolah. Konkretno: v šolskem okolišu štirirazredne

šole je vpisanih 120 šoloobveznih otrok. Dejansko obiskuje šolo 50 otrok. Ker so učitelji plačani po številu otrok, so vedno »vsi otroci navzoči«. Stavba ni bila podobna šolski stavbi, razredi so podobni betonskim bunkerjem, zelo majhni in popolnoma brez opreme. Le na steni nekaj črno pobarvanih desk, tabla. Učenci sedijo na tleh. Vsak ima nekaj (debelejši kos blaga, kos odeje ali vrečo) s seboj, pogrne to na tla in se vsede. Pred petindvajsetimi leti so bile na tleh preproge, a so se strgale. Menda od državnih uradov naročene in plačane nove nikoli niso prispele do šole.

»Glavna šola« je bila večja in malo bolje ohranjena, a tudi tu so bili razredi, razen table na steni ter stola in mize za učitelja, prazni. Po deseti šolski stopnji, ki jo menda doseže le 8 odstotkov otrok, učenci šolo zapustijo. Ker je šolanje tesno povezano z gospodarstvom ter verskim in družbenim stanjem v deželi, ni predvidevati, kdaj se bo stanje po državnih šolah izboljšalo. Privatne šole so v redu, a zelo drage. Povprečni Indijec tja ne hodi.

Ob odhodu smo v višini srca sklenili roki, kot bi molili, se malo priklonili in se poslovili z besedo »namaste«, kar pomeni v tem primeru nasvidenje, adijo, srečno.

Franč Kukovica

časa in prostora

narodna skupnost na mah zdrnila na raven številčne marginalnosti. In od tega eksodusa se do danes ni več opomogla, pa čeprav so se po vojni nekateri vrnili domov v Kanalsko dolino. Večina je ostala v novi domovini. Slovenci v Kanalski dolini so ostali na svojih domovih. Optiranje za odhod v »rajh« zanje ni prišlo v poštev, ker je veljalo samo za Nemce. Drži pa, da se je nekaj Slovencev deklariralo za Nemce in so potem optirali in odšli. Drži pa tudi, da so oboji, Nemci in Slovenci, obvladali in deloma še danes v Kanalski dolini obvladajo oba jezika, pa seveda tudi italijanščino. Zato v tem primeru znanje jezika ne moremo jemati kot kriterij za pripadnost neki določeni etnični skupnosti.

Med vasi, ki so utrpeli največji odtok avtohtonega prebivalstva, šteje Ovčja vas. Po vojni je večina nekdanje nemške posesti po poti prodaje menjala lastnike.

Memento napisov

Če bolj ali manj evropsko zagnani politiki in uradni predstavniki hočejo poudariti pomen določenih ukrepov ali pa opisati težave na poti do sožitja narodov, zelo radi uporabljajo pojem »evropski laboratorij«. Takšen laboratorij da je menda Bosna in Hercegovina, pa še marsikatera druga dežela in pokrajina si je že prislužila ta vzdevek. Zanimivo pa je, da z njim še niso okitili Kanalske doline. Bo kar prav tako. Kajti ta dolina je že stoletja simbol svojevrstnega sožitja med narodi.

Pod avstroogrsko monarhijo je bila uradni jezik nemščina. Kot povsod drugod na Koroškem si je slovenščina le z odločno trdoživostjo utirala svoje mesto na soncu. Ta jezikovna neenakopravnost se odraža tudi pri javnih napisih, na primer na spominskih tablah za padlimi obeh vojn. A slovenščina je bila glavni pogovorni jezik doline, »lingua franca« vaščanov. Po družinah je vsakdo govoril svoj jezik, na ulici pa je prevladovala slovenščina. In ta celota med javnim in zasebnim, med uradnim in pogovornim jezikom je zagotavljala, da so prebivalci doline bili najprej dvojezični, pod Italijo pa trijezični. Kdor zna brati med vrsticami, bo potrdilo za to našel prav na cerkvi v Žabnicah. Levo in desno od vhoda v božji hram so nameščene spominske table z imeni padlih v obeh svetovnih vojnah. Napis je nemški. A pri imenih padlih so navedena tudi njihova hišna imena – ta pa so izpisana celo v najlepši slovenski pisni ali narečni obliki. Kdor bo brskal po starih zemljiških knjigah kraja, bo povsod naletel na slovenska ledinska imena. Stari uradni zapisi so večinoma nemški.

Predsednik društva »Planika« Rudi Bartalot in tajnik Tonči Sivec

Ko je dolina prišla pod Italijo, je italijanščina prevzela mesto nemščine, ki je zdrnila na položaj manjšinskega, neuradnega jezika. Največjo zaslombo je slovenščini nudila Cerkev. In številni znani slovenski duhovniki so prišli prav iz Kanalske doline, med njimi Ehrlich.

Proces spreminjanja jezikovne podobe v dolini pa lahko vsakdo zelo nazorno vidi na pokopališču. Italijanščina se vse bolj uveljavlja, tudi na nekdanje čisto nemških nagrobnikih. Na njih »nato« in »morto« izpodrivata »geb.« in »gest.« Ta pojav pa je dosti manj opazen na slovenskih nagrobnikih, ki svoj jezikovno podobo ohranjajo.

Vstani in se brani

Narodnopolitični in pravni položaj Slovencev v Kanalski dolini ni rožnat. Kanalska dolina upravno sodi v Videmsko pokrajino, kamor spadajo tudi Slovenci v Reziji in Benečiji. Drugače kot na Tržaškem in Goriškem, Italija Slovencev v Videmski pokrajini nikoli ni uradno priznala statusa manjšine. Zato tu ni javnih dvojezičnih šol, ni dvojezičnih napisov, slovenščina pri uradih ni priznana. Kar je v teh dolinah slovenskega ali dvojezičnega šolstva oz. predšolske vzgoje, je sad samopomoči prebivalstva oz. slovenske vzajamenosti. Seveda drži, da Italija delovanja Slovencev v videmski pokrajini

ne ovira. Ponekod se kažejo le znaki odjuge. A dejstvo je, da država stoji ob strani. Slovenci v Kanalski dolini zadnja leta kažejo krepke življenske znake. Organizacijsko in logistično središče njihove dejavnosti je Slovensko kulturno središče »Planika« s sedežem v Ukvah. Predsednik je Rudi Bartalot, tajnik pa Tonči Sivec.

SKS »Planika« ima zelo bogato in razvejano dejavnost. Sem sodi glasbena šola, imenovana po legendarnem dirigentu Tomažu Holmarju, očetu obirskega župnika. Glasbena šola je včlanjena v Glasbeno matico, to je osrednjo glasbeno šolo italijanskih Slovencev.

Poleti »Planika« skupno s SLORI-jem, Slovenskim znanstvenim inštitutom organizira raziskovalne tabore za mladino, da spozna domači kraj. Temelje temu delovanju je položil med drugim že pokojni Salvatore Venossi.

Nedvomno najbolj dragocena dejavnost »Planike« pa je slovenska jezikovna šola, ki nudi dopolnilni pouk. Ker v Kanalski dolini slovenščina ni del javnega šolanja, je bilo treba poiskati oblike šolanja v materinščini, če naj jo naraščaj tudi ustrezno obvlada. Trenutno obiskuje slovenski dopolnilni pouk nad 35 otrok. Kdor je 25. februarja letos prisostvoval na Trbižu proslavi ob slovenskem kulturnem prazniku, je spoznal

plemenite sadove tega tečaja, saj je proslavi vtisnila svoj pečat prav šolska mladina.

V Kanalski dolini ali v Vidmu za otroke, ki so zaključili jezikovni tečaj, ni možnosti obiska slovenskih ali dvojezičnih višjih šol. V Trst ali pa Gorico je pa le daleč, odločilna pa je tudi finančna plat, ki igra vse bolj važno vlogo. V tej situaciji se je prav obisk slovenske gimnazije ali padvojezične trgovske akademije v Celovcu izkazal kot zlat izhod iz te stiske.

Trenutno že nekaj dijakov iz Kanalske doline obiskuje ti dve izobraževalni ustanovi in v prihodnje jih je pričakovati še več.

Predsednik in tajnik »Planike«, Rudi Bartalot in Tonči Sivec, odločitev za to ponudbo zelo pozdravljata, ker se zavedata, da bo samo izobražena in šolana narodna skupnost kos sedanjim in prihodnjim izzivom. Na primer, kako okrepiti gospodarstvo v dolini, ali pa, kako Slovencev v videmski dolini zajamčiti manjšinsko zaščito.

Boj za manjšinsko zaščito in gospodarsko krepitev

Drugače kot Slovenci na Tržaškem in na Goriškem Slovenci v Videmski pokrajini niso posebej priznani kot manjšina. Ta pravna neenakost je tudi rezultat različnega zgodovinskega razvoja omenjenih pokrajin. Slovenci v Italiji te pravne neenakosti ne priznavajo in se že dolgo let borijo za globalni zaščitni zakon, ki bi normiral pravno zaščito celotnega slovenskega prebivalstva v Italiji in jo dvignil na ustrezno pravno raven. Že nekajkrat so bili tik pred tem, da bi italijanski parlament končno le sprejel takšen zakon, a vselej je kakšna ovira, po navadi padec vlade, zaustavila te načrte. Trenutno pa le obstaja upanje, da bo morda le prišlo do sprejema in potrditve takšnega zakona, kajti v ta boj se je pozitivno vključila tudi mestna uprava Trsta. Dokler pa v rimskem parlamentu poslanci ne bojo z dvigom rok izglasovali

vali zakona, tako dolgo bo vse ostalo le pri željah.

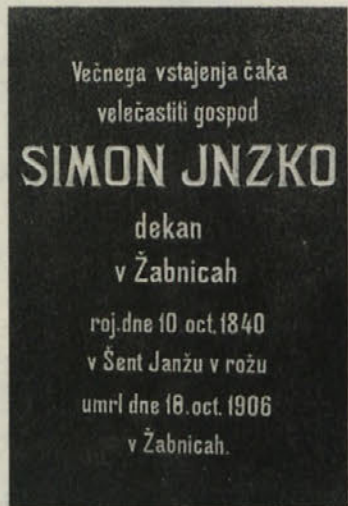
Globalni zaščitni zakon bi delovanje Slovencev v Italiji olajšal, predvsem pa bi tudi dejansko priznal obstoj slovenske narodne skupnosti v Videmski pokrajini. To pa pomeni, da bi državo zadolžil, da jim pravice tudi prizna, da bi slovenščina imela dostop v javne šole, na urade in podobno. Brez samopomoči tudi ne bo šlo na gospodarsko-razvojni ravni Kanalske doline. Ta predel Italije je vse namestila do padca blokovskih in hladnovojnih realnosti živel v neke vrste izjemnem oz. zasedbenem režimu. Vzdržuje meje z bivšo Jugoslavijo je Italija vse vrste uniformiranih formacij (voja, carina, karabinjeri) in tako posredno seveda vplivala na gospodarsko plat tega pasu. Po spremembah na geopolitičnem zemljevidu Evrope je Italija izgubila argument ogroženosti. S tem pa je bilo konec masovnih uniform na meji s Slovenijo. Po pristopu Avstrije k EU pa je tudi meja na Kokovem izgubila svoj pomen in tudi tam zaposleni uniformirani delavci so bili odvečni. Bilo jih je treba na novo razporediti. Temna plat tega razvoja je, da je Kanalska dolina izgubila velik delež svoje gospodarske moči, več sto delovnih mest, predvsem pa tudi svoj sloves kot nakupovalni eldorado. Svoje k temu negativnemu trendu prispeva tudi avtocesta, ki sicer pelje skozi dolino, a se gostje tu ne ustavljajo več toliko kot poprej.

Bartalot in Sivec menita, da bo Kanalska dolina gospodarsko zaživela le, če se bo sama postavila na noge, če bo znala sposobnosti ljudi in svoje čare, kamor še posebej sodi njena multikulturalnost in multietičnost, primerno vnovčiti in izkoristiti. Če tega ne bo storila ali pa znala, bojo ljudje šli s trebuhom za kruhom po svetu. Med njimi tudi Slovenci. In potem se kaj lahko zgodi, da bo njihov delež od sedmice prebivalstva krepko zdrknil navzdol.

Franc Wakounig

Nagrobnik Juriju Prešernu, pesnikovega brata ...

... župniku Simonu Inzku iz Šentjanža v Rožu ...

... ter organistu Tomažu Holmarju, očetu župnika na Obirskem

Avtorica prične z ugotovitvijo, da vse družine potrebujejo omejitve, če hočejo uspešno delovati. Predvsem otroci to potrebujejo, ker se potem počutijo varne in zaščitene; odraščajo in se učijo s preizkušanjem meja.

Potrebe otrok se pa seveda z odraščanjem spreminjajo. Če starši mislijo: »Moč imam jaz ali pa otrok,« bo prišlo do merjenja moči. Če vlada zdrava medsebojna odvisnost, pa ne pomeni, da v primeru, če zmaga otrok, starši izgubijo.

Bistveno je, da želi večina nas živeti v družini, v kateri je čim več sodelovanja in čim manj konfliktov. Želimo si, da bi bili otroci nekoč brez nas sposobni biti srečni in produktivni člani naše družbe.

Zdravi odnosi pomagajo otrokom, da se naučijo reševati probleme in izraziti čustva, ne da bi pri tem prizadeli druge.

Meje dajejo pomembne informacije. Niso namenjene kaznovanju, niti ne podučevanju. Če so obojestransko sprejete, omogočajo bolj zdrave odnose in marsikatera odločitev ni odvisna od trenutnega razpoloženja.

Meja pomaga ljudem, otrokom, da prevzamejo odgovornost za svoje izbire, za svoja dejanja.

V drugem delu nam avtorica Jane Bluestein predstavi 20 sestavin zdravih odnosov med starši in otroki.

Zdravi odnosi so ljubeči odnosi. Izkaže se, da je dolgoročno učinkoviteje graditi pozitivne odnose, ki pomagajo reševati probleme, kot pa se lotevati sproti posamičnih problemov. Ko se namreč dokopljemo do pozitivnih odnosov, se bo marsikateri problem rešil sam od sebe.

Ljubeči, obojestransko spoštljivi odnosi so rezultat različnih sestavin, ki jih Vam bom na kratko predstavila:

1. Ljubezen – Ljubezni do otroka ne smemo zamenjati z ljubeznijo do njegovega vedenja. Važno je, da smo sposobni ljubezen pokazati tudi tedaj, kadar otrok ni izpolnil naših pričakovanj. Dejstvo je, da njegovega vedenja ne odobravamo, ne maramo, njega pa imamo še vedno radi.

Ko bo uspelo otrokovo vedenje ločiti od osebne vrednosti, ga bomo lažje sprejemali takšnega, kakršen je.

2. Sprejemanje – Lahko je sprejemati, kar nam je všeč in v čast pri otrocih. Izziv pa je, da dovolimo otrokom, da postanejo to, kar so, in ne to, kar bi mi želeli, da bi bili. Sprejemanje pomeni, da sme otrok sovražiti korenje, opero ali nogomet, ne glede na to, kako pomembne so te stvari za nas.

V življenju, polnem ljubezni in sprejemanja, otrokom pogosto ni treba uganjati večjih neumnosti, ki bi jih sicer počeli, da bi dokazali svojo moč in neodvisnost.

3. Ločevanje – Sposobnost ločevanja je v tem, da znamo poskrbeti za nas, še zlasti tedaj, ko se drugi obnaša neljubeznivo ali nesprejemljivo. Če vidimo otroke kot odsev sebe in lastne vrednosti, nam bo morda težko sprejeti njihovo enkratnost.

Ločevanje ne pomeni niti brezbržnosti niti zapustitve. Pomeni preprosto, da vi niste vaši otroci in oni niso vi.

Namesto da otroke nadzirate ali z njimi manipulirate, jim boste v oporo, ali pa jih vodite.

4. Spoštovanje – Številni starši izhajajo iz prepričanja, da so upravičeni do spoštovanja preprosto zato, ker so starši. Mnogi menijo, da je spoštovanje posledica strogosti, pravil, in ko vse drugo odpove, ga preprosto zahtevajo.

mejo kaj drugega kot mi. Zato jim moramo vse zelo nazorno in jasno povedati. Komunikacija, s katero preprosto izražamo meje in potrebe, je učinkovitejša od zahtev, groženj, prošelj in poniževanja.

7. Osebna moč – Osebna moč, ki jo moramo razvijati v otrocih, ni moč nad drugimi, temveč moč odgovornosti. Pri tem pa nas skrbi, da bomo izgubili sami moč. In v tem strahu jemljemo moč drugim. Kot prvo lahko začnemo s tem, da otrokom prisluhnemo in upoštevamo njihovo mnenje. Pa tudi izbiro mu moramo pustiti v čem. Dovoliti jim moramo, da se motijo in se sami popravijo.

8. Prilaganje – Tako otroci kot tudi starši imajo svoje potrebe. In tu pride do konfliktov.

OTROCI IN STARŠI

Kako otroku postaviti meje in poskrbeti tudi zase!

Spoštovati otroke pomeni jim priznati pravico do osebnega dostojanstva. Pomeni lahko, da dovolj spoštujemo njihovo pamet in nehamo reševati njihove probleme, oz. jim ukazovati, kaj naj storijo.

5. Predvidevanje – Predvidevanje pomeni proaktivno delovanje, ki omogoča, da postavimo mejo, preden pride do konflikta.

Svoje otroke dovolj dobro poznamo, kako reagirajo v določenih situacijah, kako se obnašajo itd. To lahko uporabimo, da naredimo načrt, ki bo koristil vsem. Bolj ko bomo znali predvidevati, manj konfliktov bo.

6. Sporazumevanje – Del odgovornosti za to, da bo nekdo upošteval naše meje, je, da jih jasno povemo ali napišemo. Gotovo otroci pod besedo »čisto«, »pozno«, »mirno« razu-

še posebno, če se rešujejo na tradicionalen način: zmagam – izgubiš. Gre za zadovoljevanje potreb enih na račun drugih. Vsem potrebam pa ni moč hkrati ugoditi. Zato je nujno prilaganje. Danes eden, jutri drugi.

9. Motiviranje – Motivirati pomeni, pripraviti nekoga do tega, da naredi nekaj, česar sicer ne bi. Kar dela motivacijo uspešno, je pričakovano plačilo. Otroke dostikrat motivirata tudi vaše odobravanje ali strah pred vašo jezo. Alternativa je, da sebe izvzamete in poiščete nekaj drugega, zaradi česar se bo otroku splačalo karkoli narediti. Pomebno je, da povežemo vse s smiselnim in pozitivnim rezultatom. Potreba po motivaciji se zmanjša, ko se otroci vedno bolj čutijo del skupnosti in bodo vedno bolj pripravljeni sodelovati.

10. Pogajanje – Pogajanje nudi otroku občutek moči. Je odličen način za izboljšanje komunikacije in za razumevanje ter sprejemanje obveznosti. Prisluhnite njegovim argumentom, ki jih bo veliko, če otrok res ve, kaj hoče. Poznati pa morate tu svoje meje. Spretnost pogajanja bo otrok potreboval vse življenje.

11. Popuščanje – Bolj ko otroci odraščajo, bolj se naš vpliv zmanjšuje. Popuščanje pomeni sprejeti, česar ne moremo nadzirati. Ne pomeni pa, da nam je vseeno. Kljub popuščanju smo še vedno lahko zelo zavzeti zanje. Vendar pa nismo navzoči zato, da bi na mesto njih mislili itd. To pa se moramo tudi šele naučiti.

12. Doslednost – Doslednost sporoča, da to, kar govorite, mislite resno. Spoštovanje lastnih meja je prvi pogoj za to, da jih spoštujejo tudi drugi. Težave nastanejo, kadar so meje nejasne, nerealne ali neupravičene, če smo jih postavili v navalu jeze ali pa če so mišljene bolj kot kazni in ne kot prave meje.

13. Preusmerjanje – So ljudje, ki nikoli ne znajo povedati kaj pozitivnega. Ali običajno prej opazite, kaj je narobe, kot pa, kaj je prav. To imenujemo negativno naravnost. Takrat boste opazili edino stvar, ki jo je otrok, npr. pri pospravljanju sobe, pozabil. Zato bodimo pozitivni.

14. Priznanja in pohvale – Priznanje pomeni, da ljudem povemo, da jih cenimo, da vidimo njihov trud, uspeh. Ni pa primerno, če pohvalo oz. izpoved, da imamo otroka radi, povežemo z besedami »kadar«, »zato ker« – s tem namreč izrazimo pogojno ljubezen. Tudi besedico »toda« bi morali izbrisati iz našega besednega zaklada. Ko torej rečete: »Čudovito frizuro imaš, toda hlače so grozne,« je zelo verjetno, da bo otrok slišal le tisto o hlačah.

15. Zgledovanje – Starši ste eden najvplivnejših otrokovih učiteljev. Pravilo učinkovitega zgledovanja je preprosto in vsi ga poznate: delajte to, kar govorite. Z drugimi besedami, delujte tako, kot želite, da bi delovali otroci. Kakšen zgled jim nudite za osebne lastnosti kot so zanesljivost, točnost, vztrajnost, obzirnost. Kako je z načinom govorjenja, kako izkazuje skrb za okolje, kako se obnašate, če ste jezni ...

16. Podpiranje – Ni dvoma, da so čustva del življenja. Obstajajo in dovoliti moramo, da se izražajo. Dejansko imamo zelo preprosto vlogo: poslušajmo, sprejemajmo in potrdimo, da smo slišali. Ne skušajmo občutkov odvrnati (saj to nič ni; lahko bi bilo še slabše) ali otroku soliti pamet (saj sem ti rekla; preveč si občutljiv).

17. Spodbujanje – Spodbudno okolje otroku nudi varnost, občutki potrebujejo varno zavetje. Predvsem pa je važno dejstvo, da je problem otrokov in da mu ne smemo jemati odgovornosti zanj. Spodbujajte ga, da bo rešitev predlagal sam. Če se s predlogom ne strinjate, ga spodbujajte dalje, dokler ne najde sprejemljive odločitve.

18. Zaupanje – Zaupanje je, nasprotno od ljubezni in sprejemanja, pogojeno in si ga je treba zaslužiti. To pa je proces, ki nekaj časa traja in ga je mogoče po zlorabi na eni ali drugi strani pričeti znova.

Dostikrat se zgodi, da sicer zaupamo svojemu otroku, ne pa tistim, s katerimi se družijo. To pa je povečini le izgovor, ki izraža dejstvo, da vendarle ne zaupamo svojemu otroku, da bo ob določenih prilikah in situacijah znal reči ne, ali se odločiti za »pravo pot«.

19. Odmik – Če vas je otrokove vedenje »iztirilo«, je čas, da se odmaknete. Odmik pomeni ločevanje med svojimi čustvi in čustvi drugega. Pomeni pa tudi, da jasno povemo, če se o katerikoli stvari nočemo meniti ali da se nas stvar ne tiče. V situaciji, ko neuspeh otrok postane neuspeh staršev, in ko npr. učitelj želi, da posredujete vi, imate pravico, da se odmaknete in da prepustite rešitev učitelju oz. šoli. Odmik nam da čas, da se umirimo in se pripravimo na spodoben pogovor.

20. Skrb zase – Najprej moramo poskrbeti zase, da bomo lahko bolj koristili ljudem okrog sebe. To zveni nekoliko egoistično, vendar velja: Ne moremo dajati tistega, česar sami nimamo. Da bi bili sposobni v odnosih skrbeti zase, je pomembno odpuščanje sebi. Če spoznate, da je to, kar ste naredili, najboljše, kar ste znali v danem trenutku, je to prvi korak k skrbi zase.

Drugo pa je samopotrjevanje. Spremljajte svoje izboljšave in napredke.

Zaključek

Ob koncu pa pravi Jane Bluestein takole: »Oblikovanje medsebojnih odnosov je potovanje. Na kakršnikoli stopnji že ste v odnosih z otroki, do sem niste prišli ne naključno ne čez noč ... Ne pozabite, da boste do konca življenja starši svojega otroka, pa naj se zgodi karkoli. Oblikovanje odnosov je dolgotrajen proces ...

Uživajte na potovanju! Naj vam bo na poti lepo ... in čeprav je to morda najpomembnejše potovanje, se od časa do časa ustavite in poduhajte vrtnice.«

Eda Velik

Iz knjige dr. Jane Bluestein: »Kako otroku postaviti meje in poskrbeti tudi zase!«, Ljubljana 1999

»BELE LADJE« iz Tržiča in Benetk

Družba Fincantieri je od leta 1990 naročnikom izročila kar 16 ladij, naročenih pa je nadaljnjih deset, od katerih bodo nekatere izdelali že letos. Največ teh potniških ladij gradijo v ladjedelnici v Tržiču (Monfalcone), druge pa v ladjedelnici iste družbe v Benetkah (Venezia).

Ladjedelnico v Tržiču so še v času avstro-ogrske monarhije zgradili ladjarji Cosulich, ki so prišli v Trst z otoka Lošinj (danes Hrvaška). Bili so med tistimi, ki so v Trstu upravljali ladjedelnice, v katerih so bile zgrajene ladje, ki so dajale svoj ton avstrijskemu Trstu in njegovemu pristanišču. Ker so bile ladjedelnice v Trstu prepolne, so si za lokacijo nove ladjedelnice izbrali dvajset kilometrov oddaljeni Tržič. Tu so leta 1912 splovili prvo ladjo.

Med prvo svetovno vojno je bila ladjedelnica podrt, po njej pa so bile velike težave, ker je bilo v Italiji vse polno drugih ladjedelnic. Delo v tržaški ladjedelnici je naraslo šele v drugi polovici tridesetih let in med 2. svetovno vojno, ko so v njej gradili vojne ladje in celo vojaška letala!

Po drugi svetovni vojni, ko je bila treba obnoviti med vojno uničeno ladjevje, so gradili predvsem tovarne ladje in tudi manjše potniške. Zadnja med temi je bila »Eugenio C.« v letu 1956. Potem je ladjedelnica živovarila enako kot druge italijanske. Konkurenca ladjedelnic na Japonskem in v Koreji je bila prehuda.

Crown Princess

Za potniške ladje pa je bila potrebna kvaliteta. Zato se je angleško-ameriška družba Princess Cruises ob koncu 80-ih let odločila, da pri italijanski državni družbi Fincantieri naroči potniško ladjo »Crown Princess«. Izdelali so jo v ladjedelnici v Tržiču in jo naročniku izročili v juniju 1990. To se je zgodilo četrto stoletje po prej omenjeni prvi večji potniški ladji »Eugenio C.«.

Naročila so potem prihajala kar po tekočem traku. Leta 1991 so izročili še ladjo »Regal Princess«. V ladjedelnici v Benetkah pa so istega leta italijanski družbi Costa Crociere izročili še ladjo »Costa Classica«. Kot naročnik se je pojavila še ena družba – Holland America Line, ki so ji v decembru 1992 izročili ladjo »Statendam«.

V naslednjih letih so sledile še druge ladje, naročene od že omenjenih družb, kot tudi od družb Carnival, P+O-Princess Cruises in Disney Cruises Line. Ladjarji so imeli svoje posebne zahteve za notranjo opremo in so se zato poslužili priznanih svetovnih strokovnjakov. Poskrbeli so tudi za zunanjo opremo. Vitko in tudi neobičajno linijo nekaterih ladij pa je narisal znani italijanski arhitekt Renzo Piano.

2.600 potnikov

V zadnjih treh letih izročne ladje imajo vsaka svoj primat. »Grand Princess«, ki so jo iz-

Le malokdo se zaveda, da komaj 200 kilometrov oddaljenem Tržiču (ital. Monfalcone), torej pred vrati Koroške, gradijo največje potniške ladje na svetu. Italijanska družba Fincantieri je v pravkar minulem desetletju bila najbolj uspešna v svetu v pridobivanju naročil in izgradnji velikih potniških ladij, ki jim v Italiji, v spomin na potniške ladje tridesetih let, pravijo »Navi bianche« (Bele ladje). Novinarja Ivan Lukan in njegov tržaški kolega Marko Waltritsch sta za Slovenski vestnik imela priložnost, da na licu mesta napravita reportažo o največji ladjedelnici na severnojadranski obali blizu Trsta.

ročili v letu 1998, je največja potniška ladja na svetu. Ima 109.000 bruto registrskih ton. Na njej je 1.296 kabin, od teh 700 s privatnim balkonom. Nanjo se lahko vkrci 2.600 potnikov in 1.200 oseb posadke. Dolga je kar 285, široka pa 36 metrov!

Ladjo »Disney Magic« so že pred časom izročili ameriški

družbi Disney Cruises Line. Družba The Walt Disney Company se je namreč odločila, da gre tudi v ta mornarski posel. Potnikom, namenjenim na Florido (ZDA), ponudijo paket treh dni obiska v zabaviščnem parku v Orlandu in nato nekaj dni križarjenja s to ladjo s posebnostjo, da so na njej tudi veliki zabavišni prostori, name-

njeni predvsem otrokom. Zunanj podoba ladje spominja na stare ladje. Na obeh dimnikih je tudi znak te družbe. Vedeti je treba, da je en dimnik samo zaradi lepega, v njem je namreč restavracija.

16 ladij so torej že izročili naročnikom. V ladjedelnici v Tržiču in v Benetkah pa imajo naročil za najmanj pet let dela.

Običajno za vsako ladjo porabi dve leti dela. V prvem zgradijo ladijsko ogrodje in naredijo vsa tehnična dela, v drugem pa opremljajo ladjo. Oprema je seveda luksuzna, takšna, kakršno si želi potnik na križarjenju.

Italijanska grupa Fincantieri si je pridobila zaupanje ladjarjev. Japonci in Korejci očitno ne zmorejo narediti takšnih ladij, pa čeprav so mojstri v izdelavi tovornih ladij. Iz igre so tudi popolnoma izpadli Nemci in tudi Fini, ki so bili dolga leta najhujši tekmeči Italijanov.

Ladje ameriških, britanskih in nizozemskih družb, ki jih te naročajo italijanskim ladjedelnicam, vozijo večinoma v Karibskem morju. Največkrat sta njihova baza pristanišči v Miamiu in v Fort Lauderdaleu. Od tam gredo do Bahamskih otokov in v Karibsko morje.

Naročila do leta 2004

V Tržiču in Benetkah si seveda nadejajo, da se bo zanimanje turistov za križarjenje nadaljevalo, da bodo še prihajala naročila za nove potniške ladje. Samo v ladjedelnici v Tržiču je danes redno zaposlenih nad 2000 delovancev, poleg tega jih tu dela še dodatnih 3000. To so delavci podjetij, ki na ladjah, v drugi fazi del, opravljajo zadnja dodatna dela. Vse to seveda daje velik pogon gospodarskemu razvoju tega kraja in celotne regije.

Ob koncu velja povedati še nekaj: ladje, izdelane v ladjedelnici v Tržiču, skoraj vedno izročijo naročniku v Trstu. S tem hočejo ovrednotiti vlogo tega mesta, ki je v preteklosti, predvsem pod Avstro-Ogrsko, igralo najbolj pomembno vlogo v avstrijskem ladjedelništvu, ladjarstvu in tudi v pristaniški dejavnosti.

Ivan Lukan

V letu 2000 mineva dvesto dvajset let od rojstva Jerneja Kopitarja, enega najbolj izobraženih Slovencev svojega časa. Živel je v času od 1780 do 1844, dolga leta je bil knjižničar – napredoval je do prvega kustosa in dvornega svetnika – v dunajski Dvorni knjižnici. Kljub temu, da je dosegel evropski sloves kot slavist, filolog in publicist, pa ostaja v naši zavesti predvsem kot neomajni cenzor Prešernove poezije, udeleženec črkarske pravde in zagovornik karantansko-panonske teorije.

»Le čevlje sodi naj Kopitar«

Prešernove prve na Dunaju napisane verze je dobil na vpogled prav Jernej Kopitar. Pesniku je svetoval, naj pesmi pusti nekaj let ležati, potem pa naj vzame »pilo v roke«. Po Kopitarjevem nasvetu je Prešeren vrgel skoraj vse takratne verze v ogenj. Kopitar se je spotaknil ob erotični značaj Prešernove poezije, saj je bil tesno povezan z voditelji in pristaši kranjskega janzenizma. Pričakoval je namreč, da bodo janzenisti izvedli reformo slovenskega črkopisa in knjižnega jezika, kakor je to pod njegovim mentorstvom storil njegov učenec Vuk Karadžić s srbskim jezikom.

S predstavitev objave Prešernove poezije je rojstvo slovenske posvetne pesmi zamujalo še za nekaj let. Mogoče je želel Kopitar razvoj te vrste lirike sploh ustaviti? O tem govori njegov odpor do kasnejšega Prešernovega pesniškega snovanja. Vedeti je treba, da so kranjski janzenisti evropsko leposlovje po letu 1750 označevali kot sredstvo za demoralizacijo narodov in se niso mogli pomiriti z individualno poezijo modernega pesništva Franceta Prešerna. Slovenski filolog Matija Čop, ki mu je celo Kopitar zavidal raven izobraženosti, se je zaman trudil, da bi Kopitarju dokazal, da so prav Prešernove pesmi najboljša sredstvo za kultiviranje domačega jezika.

Zaradi privrženosti Metternichovemu političnemu sistemu in iz njega izvirajočemu mnenju, da mora slovensko pismenstvo ostati predvsem poučno, je Kopitar še naprej zavračal Prešernovo poezijo. Prešeren je na Kopitarjeve zavrnitve odgovarjal s pomočjo polemike in satire, najznamenitejša med njimi je sonet z naslovom »Apel in čevljar«, kjer je uporabil Plinijevo pripovedko o grškem slikarju Apelu. V zaključnem verz »Le čevlje sodi naj Kopitar«, pesnik togemu in oblastnemu slovničarju očita, naj si ne lasti sodbe o umetnosti, ki se je ne da izmeriti s filološkimi formulami ali kopiti.

Kopitarjev ustvarjalni opus

Kopitar se je zavedal, da nima umetniškega talenta. Kljub škodi, ker ni znal ceniti Prešernovega genija, in kljub temu, da marsikatera njegova misel ni doživela zgodovinske potrditve, pa ostaja vrsta »čevljev, ki jih je mogel in znal soditi«. V

knjižni obliki je zapustil štiri publikacije, številne strokovne prispevke v dunajskih časopisih, zelo obsežno in dobro ohranjeno pa je njegovo znanstveno dopisovanje.

Danes sodi med ljudi, ki so pomembno vplivali na razvoj knjižničarske stroke in slovenskega jezikoslovja, spada pa tudi med soustemeljitelje znanstvene slavistike in balkanistike, pomemben pa je tudi za ohranitev protestantskega izročila. Njegova izobrazba in mesto med takratnimi izobraženci

Skandinavcev, lahko rečemo, da je bila njegova knjižnica zrcalna podoba njegovih povezav z znanstvenim svetom tistega časa.

V Kopitarjevi zbirki je največ knjig s področja slavističnega jezikoslovja, omembe vredno je tudi področje zgodovine. Knjige s področja leposlovja in teologije so le v funkciji dopolnjevanja jezikovnih vzorcev, določeno usmeritev pa kaže literatura, ki jo je Kopitar bral za duhovno sprostitev in obsega grška in latinska klasična besedila.

kar je smatral za nujno osnovo. Najpomembnejši del Kopitarjeve knjižnice so knjige s srbskega jezikovnega območja. Z Vukom Karadžićem, ki je pod njegovim mentorstvom ustvaril moderen srbski knjižni jezik, je bil v nekakšni znanstveni simbiozi. Karadžić je Kopitarju pošiljal ne le svoje, temveč tudi publikacije drugih južnoslovanskih piscev, tudi takih, ki se niso strinjali z njuno idejo jezikovnih reform.

Po vrednosti se takoj za srbskim delom uvršča slovenski

no slovenskega jezikoslovja predvsem zaradi črkopisne reforme – njegova metelčica, fonetski črkopis knjižnega jezika je bila celo v uporabi kranjskih osnovnih šol in teologije. Vzhodnoštajerski nabožni in poučni pisatelj Dajnko pa je v dajnci z nekaterimi novimi črkami želel v fonetskem smislu izpopolniti knjižno pisavo narečja med Muro in Dravo. Prešeren ju je – skupaj s Kopitarjem – označil za filološka diletanta.

Kopitarjeva črkovna filozofija

Kopitar je hotel doseči združitev avstrijskih Slovanov na osnovi skupnega črkopisa. Hotel je oblikovati abecedo, skupno vsem latinskim Slovanom. Smisel njegove črkovne filozofije je bil, naj ima abeceda toliko črk kot ima jezik glasov. Po njegovem je abeceda tem bolj popolna, čim bolj je enostavna. Tak primer abecede je bila zanj cirilica.

Karantansko-panonska teorija

Kopitar se je imel za zgodovinarja in jezikoslovca, prav v tem vrstnem redu. Avstrijsko zgodovinarja Jerneju Kopitarju priznava pomemben prispevek k razjasnjevanju zgodnjega obdobja slovanske zgodovine. Kopitarjev raziskovalni koncept je bil namreč v skladu s tedanjim časom bolj celosten in brez zgodovine nepredstavljiv. Bil je predstavnik zgodovinsko kritičnega raziskovanja in v celoti orientiran na vire. Izrazito je, kot današnji zgodovinarji, poudarjal filološko in hermenevitično kritiko virov, ki mu je skupaj s historično kritiko, z uvrstitvijo besedila v vsakokratni zgodovinski kontekst, omogočala pravilno časovno usmeritev. Ukvarjal se je tudi z ideološko kritiko političnih in svetovnonazorskih stališč avtorjev obravnavanih besedil.

Prednost je dajal iskanju literature in virov za zgodovino južnih Slovanov, še posebej za zgodovino prednikov Slovencev in Slovanov v južnovzhodnem alpskem in panonskem prostoru, vključno s kajkavskimi Hrvati. Te Slované je Kopitar obravnaval kot zaključeno jezikovno enoto, utelešeno najprej s Karantanijo, nato pa s spodnje-panonsko slovansko kneževino, ki je bila po kolonizaciji povezana s Karantanijo in v kateri naj bi Metod na temelju karantansko-panonskega jezika ustvaril starocerkveno slovanščino. Po njegovem naj bi predniki Slovencev bili temelj celotne slovenske krščanske kulture. Da je vse življenje vztrajal pri tej teoriji, kažejo številna dela v njegovi knjižnici.

Razstava naj bi površnega poznavalca Kopitarja le kot največjega Prešernovega kritika seznanila s Kopitarjem kot enim od največjih evropskih izobražencev in – skupaj z Dobrovskim – kot utemeljiteljem slavistike.

Irena Destovnik

JERNEJ KOPITAR V KONTEKSTU S PREŠERNOM

O čem naj sodi Kopitar?

V ljubljanski Mestni galeriji je bila razstava z naslovom »Jernej Kopitar in evropska znanost v zrcalu njegove zasebne knjižnice«, ki sta jo kot skupen slovensko-avstrijski prispevek k evropski kulturi pripravila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo na Dunaju s sedežem v Ljubljani. Kopitarjeva izjemno bogata knjižnica je ena najpomembnejših zasebnih zbirk v zgodovini slovenskega knjižničarstva in kaže tako na kulturno podobo njenega nekdanjega lastnika kot tudi na njegove intenzivne znanstvene stike po vsej Evropi.

pa dokazujeta enakopravno srednjeevropsko umeščenost slovenskega izobraženstva v začetku devetnajstega stoletja.

Kopitar kot »knjižna tržnica«

Kopitar je odšel na Dunaj že leta 1808 in tam ostal vse do svoje smrti. Po študiju prava in zaposlitvi v Dvorni knjižnici je začel oblikovati svojo lastno priročno knjižnico. Nekaj knjig in zbirk je sicer kupil, a zanj je značilno predvsem povečevanje števila knjig hkrati s povečevanjem osebnih znanstvenih povezav s pomembnimi imeni takratne Evrope.

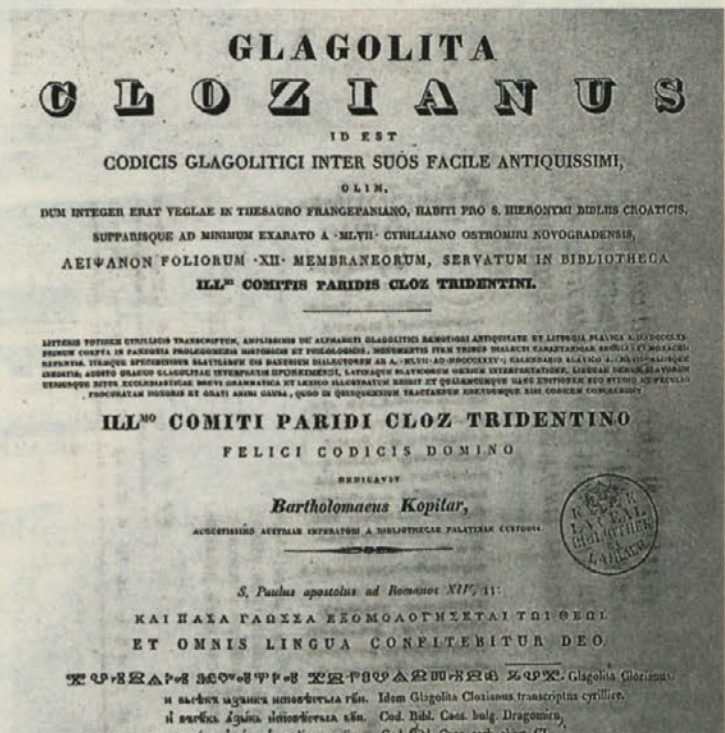
Avtor razstave Walter Lukan v katalogu piše, da je bil Kopitar nekakšna »knjižna tržnica« predvsem za slovanske jezikoslovce, saj je knjige v glavnem dobival z zamenjavo za lastna dela, veliko naslovov pa je posredoval naprej. V petintridesetih letih je nastala dva tisoč naslovov bogata knjižnica, ki so jo po njegovi nenadni smrti dediči za majhen denar iz domoljubnih nagibov prodali Licejski knjižnici v Ljubljani, predhodnici današnje Narodne in univerzitetne knjižnice. Kopitarjeva knjižnica skupaj s Zoisovo zbirko sodi med njene najdragocenejše fonde.

Knjižnica kot zrcalna podoba znanstvenih povezav

Ker se je število knjig Jerneja Kopitarja povečevalo hkrati s širjenjem znanstvenih stikov, ki so se raztezali po vsej Evropi, do Rusov, Angležev, Grkov in

Knjige s področja jezikoslovja odražajo Kopitarjevo jezikovno-kulturno koncepcijo, po kateri so za nastanek in razvoj vsakega literarnega jezika – po Kopitarju naj se to dogaja na temelju ljudskega jezika – nujno potrebne določene osnove. Tako je imel za posamezne je-

del zbirke, predvsem zaradi zbirke protestantskih piscev. Kopitar je bil v stiku z vsemi, ki so si prizadevali za napredek slovenskega jezika in kulture, naj tukaj omenim le Valentina Vodnika in Urbana Jarnika. K sodelovanju si je prizadeval pritegniti Matijo Čopa, le-tega

Cločev Glagolit, ki ga je Kopitar cenil kot svoje najvažnejše delo. Izdal ga je na lastne stroške in dal dva izvoda v svoji »bibliomanski domislic« celo natisniti na pergament.

zike slovnične in slovarje, zbirke ljudskih pesmi in ljudskega blaga ter prevode biblije, liturgična dela in katekizme ter druga religiozna besedila. Kopitar si je prizadeval, da bi predvsem za južnoslovanske jezike imel vse,

pa je prevzel Prešernov genij in ni sledil Kopitarjevimi idejam. Močno je bil, predvsem zaradi skupne ideje o jezikovnih in pravopisnih vprašanjih, povezan z Metelkom in Dajnikom. Metelko se je vpisal v zgodovi-

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO

Dvojezičnost za 4. razred ljudske šole?

Zopet se govori o dvojezični ljudski šoli. Z različnih strani se zahtevajo različne spremembe, tudi ločevanje po jezikovnih kriterijih. Ena sprememba bi bila za nas lahko dobra, saj je avstrijsko ustavno sodišče pravkar odločilo v naš prid. Za 4. razred gre, ki naj bi postal dvojezičen, tako kot so to prvi trije. To bo omogočalo uporabo slovenščine v vseh predmetih, tako kot v Mohorjevi ljudski šoli, imelo pa bi še mnogo drugih pozitivnih učinkov.

Očitno so med nami ljudje (če spada dr. Reginald Vospernik še mednje, mi trenutno ni znano), ki si dvojezičnega pouka za 4. razred »ne želijo« in se morda celo mimo slovenskih organizacij pogovarjajo (dogovarjajo) z različnimi osebnostmi. Obstaja tudi pisno stališče, ki ravno omenjeno pove med vrsticami.

Stališče Tomaža Ogrisa za Manjšinski šolski oddelek pri Deželnem šolskem svetu za Koroško, poslano na dunajsko ministrstvo, ni le smešen zgovor, da »naj ostane vse po starem«, pač pa se mi zdi tudi nezasišeno, dobesedno prepisati prve tri strani tega stališča iz prispevka (odlomki) G. Glantschniga v knjigi »Zgodovina avstrijskih zveznih dežel po letu 1945«. Na teh treh straneh je več polresnic in celo huda neresnica.

Kot primer navajam trditev na drugi strani, da leta 1959

(sprejem zakona o manjšinskem šolstvu po Wedenigovi odločitvi o možnosti odjavljanja od slovenskega pouka) ni bilo zaznati nobenega namena (zakonodajalca) za spremembo oziroma poslabšanje od leta 1945 dalje obstoječih določil.

Ko je bilo leta 1958 na pritisk nemškonalnih sil čez noč odpravljeno obvezno dvojezično šolstvo na Koroškem, ki ni v zadostni meri dopuščalo ponemčevanja, je bil namen in kratkoročni cilj teh protislovenskih sil zaenkrat dosežen. To naj ne bi bilo poslabšanje? Bilo je usodno poslabšanje!

Tako argumentacijo štejem za neresnico in opravičevanje prisilne uvedbe ponemčevalne utrakvistične šole pred skoraj 150 leti. Jo pisec priznava za dobro šolo, ki ima kontinuiteto, torej naj tako ostane? Po odredbi Deželnega šolskega sveta za Koroško iz leta 1891 se je vnel na Koroškem pravi boj za šolo, ki po moji oceni ni prenehal do danes.

Noben koroški Slovenec nikakor ne sme slediti taki argumentaciji, vsaj takrat ne, če pozna zgodovinski učbenik, ki ga je organiziral in pisal s skupino slovenskih zgodovinarjev Valentin Inzko, stališča k šolskim vprašanjem H. Haasa, Stuhlpfarrerja, Pleterskega, Rektorske konference avstrijskih univerz in še več drugih. Ti namreč pišejo obširno in znanstveno dorečeno resnico o

problemih koroškega šolskega vprašanja in ne le v nemškonalnem smislu prirejene delne resnice, kakor to delajo nekateri drugi avtorji, ki zamolčijo ali celo zagovarjajo nemškonalne interese in Sloven-

cem nenaklonjene ukrepe preteklih 200 let. Ravno šolstvo je bilo vedno na udaru.

Na naslednjih dveh straneh stališča so omenjene mnoge bojazni ob morebitnem spreminjanju koroškega dvojezičnega šolstva. Spominjam in opozarjam na dejstvo, da se leta 1988 marsikaj ne bi moglo zgoditi, če bi ostali enotni kakor še nekaj let poprej. Naslednjič se bo

treba z zadevo konkretnije spoprijeti.

Zaradi izkušenj iz preteklih 20 let je slovenskima osrednjima organizacijama želeli, da najdeta čimprej skupen jezik, da uvedeta učinkovito skupno nastopanje in poskrbita, da tako nekoordinirani usodni koraki posameznikov kot v preteklosti ne bodo več mogoči.

Franc Kukovica

KOMENTAR

Franc Kukovica

Šele po članku v »Malem časopisu« 30. marca letos »Koroška mora novelirati šolski zakon za manjšino« sem se začel zavedati resnosti te zadeve, dejal bi, da se je po preblisku zablistalo. Zadeva se že uporablja v politične namene, po starem in preizkušenem receptu, ki nikakor ne more biti v našem smislu, čeprav je ustavno sodišče šele ta ponedeljek objavilo svojo odločitev.

Napoved, da deželni glavar in šolski referent Haider pripravlja nov regionalni izobraževalni koncept in si zastavlja za cilj dvojezično ali večjezično vzgojo, me je popolnoma zmedla. Medtem že vabi k pogovoru tudi koroške Slovence. Da bi v zadevi soodločali, morda celo odločilno? V približno 200 let starem šolskem sporu na Koroškem (razen 1945) nismo nikoli imeli zadnje besede, posebno takrat ne, ko so nas uspeli razcepiti. Nemškonalna združenja ali stranke so vedno dosegli svoje, korak za korakom, mnogokrat s silo. Se pripravlja naslednji korak?

Naše dvojezične šole so trijezične. To ni za nikogar novo. Mnogo otrok (če starši želijo) se uči slovensko, nemško in angleško, v šoli, ki je na-

Je dvojezičnost večjezičnost?

stala zato, ker prebivata na Koroškem dva naroda. Le Slovenci in nemško govoreči Avstrijci so avtohtono prebivalstvo Koroške. Kaj pa naj bo v bodoče v dvojezični šoli novega? Morda še (kjer še ni) predmet italijanščina? V redu. Ali morda obvezno učenje slovenskega in nemškega jezika? Še bolje!

Vendar: če bi komu prišlo na misel, da začne spreminjati vsebino te šole, potem bom to vzel za odpravljanje dvojezične šole na prefrigan način. In ra-

vno to so že večkrat in zopet zahtevajo predlagatelji peticije v Deželnem zboru za Koroško. Veste vi, kako odpraviti »naspotja v šolski diskusiji« in istočasno obdržati in izgraditi koroško dvojezično šolo? Treba se je samo seznaniti s predlogi iz poročila iz avstrijske rektorske konference »Stanje in perspektive narodnih skupnosti v Avstriji« (Lage und

Perspektiven der Volksgruppen in Österreich) iz leta 1989. Začetek gledanja nekaterih političnih predstavnikov večinskega naroda na manjšinsko vprašanje na Koroškem iz drugih zornih kotov kot doslej se še ni začelo. Izrabljanje manjšinskega vprašanja v politične namene se nadaljuje. Skrajni čas, da se zopet enkrat (zares) združimo v obrambo dvojezičnega šolstva na Koroškem in – kar je najvažnejše – postanimo zaradi vzpostavitve protiuteži (takoj) aktivni.

Ni sicer okrogla obletnica izselitve koroških Slovencev, pa je vseeno prav, da se v aprilu spomnimo tega bolečega dejanja pred 58 leti. 13. in 14. april ostajata v spominu mnogih tedanjih izseljencev in na srečo tudi mnogih njihovih potomcev in osveščenih protifašistov in demokratov na Koroškem. Toda letos poteka 55 let vrnitve v juliju 1945, ki je izseljencev povzročila novo bolečino. V letu 1945 pa so se vračali tudi številni kaznjenci iz gestapovskih zaporov in taborišč. Med njimi tudi Helena Igerc, ki zadnje leto vojne preživela v koncentracijskih taboriščih Ravensbrück in Hamburg. Objavljamo drobce njenih spominov.

Veliki petek

Neke nedelje, bilo je že v marcu leta 1945, so nas spet gnali v nekak bunker. Iti smo morale vse, ki smo mogle hoditi. Ko smo prispele tja, nas je tam že čakalo ogromno kaznjencev, sami moški, z njimi pa veliko nemških vojakov, policije in esesovcev. O, groza! Tudi te moške so prignali iz nekega taborišča. Toda v kakšnem stanju so bili. Razstrgani, izstradani, suhi, zelo pomanjkljivo oblečeni, večinoma gologlavi, z obrazom jim je zevala smrt.

Vse te ljudi so spravili v prostore bunkerja. Zakaj, ni vedel

55 LET VRNITVE IZSELJENCEV

April – mesec žalostnega spomina

Znana fotografija z zbirališča v Žrelcu, od koder so leta 1942 transportirali pregnance v nemška taborišča

nihče. Ves dan smo tam zapravile brez hrane. Šele pozno popoldne smo se vrnile v taborišče. Z tistimi moškimi sploh nismo mogle kaj spregovoriti, vse je bilo močno zastraženo.

Da je bilo tik pred veliko nočjo, sem vedela samo zato, ker sem slišala našo mojstrico v tovarni, ki je rekla šefu, kakor

smo ga imenovali: »Ich gehe noch etwas für Ostern einkaufen.« (Grem še nekaj nakupit za veliko noč.) Ko pa se je vrnila, sem videla, kaj je kupila: v mreži je imela tri kolerabe in dve glavi zelja. To je bilo vse. Tudi za Nemce po mestih so bili hudi časi. Podnevi in ponoči so pred letalskimi napadi

kar naprej begali po zakloniščih. Bili so sestradani in zaskrbljeni, saj ni bilo nikjer videti, da se jim bo spet obrnilo na bolje. Večina jih je bila, tako kot me, že vsega sita.

V tovarni je že več oddelkov prenehalo delati. Vse odvečne taboriščnice smo morale hoditi v mesto in po ruševinah in raz-

valinah kopati strelne jarko, izkopavati opeko, prekopavati ceste in postavljati cestne zapore, žagati drva za tovarnjake, ki so bili še na lesni plin. Opravljale smo sama težka dela.

Bilo je ravno na veliki petek. Spet smo delale na ruševinah, ko se oglasi alarm. »Vse v zaklonišča!« Ausländerji, kakor so nam rekli, in kaznjenci smo smeli šele zadnji v tiste velike kleti. V njej sem med mnogimi videla neko nosečo mater s peterimi majhnimi otroki. Trije so hodili že sami, enega je peljala v vozičku, enega je nosila na rokah in zadnjega še pod srcem. Zelo se mi je zasmilila, saj najbrž ni bila prav nič sokriva tega gorja.

Bombardiranje je bilo strašno, še v kleti se je vse treslo in je bilo slišati eksplozije. Če bi kaj padlo na nas, bi bili na mah pokopani do sodnega dne. Iz zaklonišča smo prišli šele popoldne ob treh ali štirih. Poprej je bil lep pomladanski sončni dan, potem pa res prvi veliki petek. Sonce je bilo zatemnjeno, povsem temni oblaki so se vlačili sem in tja in strašno je smrdelo. Bombe so žadele bližnjo rafinerijo ter večje zaloge bencina in olja. Nastal je strašen požar, dim paje zastrupljal zrak, da smo komaj preživele.

Helena Igerc

VELENJE

Razstava
na gradu

Pred dnevi so v galeriji na Velenjskem gradu odprli razstavo dveh članov štajerske Zveze umetnikov. To sta Gerhard Zirbisegger in Fran Peter Hofbauer iz Brücka na Muri. Treba je povedati, da ta razstava sodi v dolgoletni okvir izmenjave med slovenskimi (velenjskimi) in avstrijskimi umetniki in da je že šesta zapored. Tako so se v Gradcu že trikrat predstavili slovenski umetniki, tudi iz velenjskega kota, na primer Jure Godec, Alojz Zavolovšek in Bernard Šešelj ter drugi. Tokrat se v Velenju po-

Z leve: Prevajalka Ivanka Gruber, Gerhard Zirbisegger, Frank Peter Hofbauer in podžupan občine Velenje Drago Martinšek

javljata pred občinstvom avstrijska umetnika, ki sta znana in sta razstavljala domala po vsem svetu. Vsekakor je kulturna izmenjava med obema narodoma in obema državama izredno zanimiva dejavnost, ki se je poro-

dila na pobudo slovenske predsednice iz Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva. Največ zaslug pa ima gospa Ivanka Gruber, ki živi in dela v avstrijskem Gradcu. Razstavo je v galeriji na Velenjskem gradu

VELINJA VAS

Koncert »Sharky
Ground«

V nizu prireditev Rožanskega izobraževalnega tedna je v petek, 7. aprila, nastopila v gostilni Seher v Velinji vasi skupina »Sharky Ground«. Žal se je koncerta udeležilo silno malo poslušalcev, čeprav so glasbeniki igrali odlično. Kljub pomanjkanju občinstva se se odločili

odprli podžupan mestne občine Velenje Drago Martinšek, prava škoda pa je, da ob odprtju razstave ni bilo še kakega dodatnega, vsaj mini kulturnega programa.

A. O.

igrati za tiste, ki so prišli tja iz zanimanja. Koncert je trajal 90 minut s kratkim odmorom.

Skupina je nastala pred približno štirimi leti, pa je že enkrat razpadla. Po novem jo sestavlja pet članov skupine in skupaj igrajo zdaj eno leto. Harry, Hannes, Alex, Daniel in pevka Lilly prihajajo iz Celovca. Igrali so pesmi znanih izvajalcev soul glasbe.

Kljub slabemu obisku pa je bilo vzdušje zelo prijetno. Presenetila nas je gostoljubnost gostilničarja Pavlija Seherja, ki je neutrudno skrbel za hrano in pijačo.

Lahko poudarim, da je lahko žal vsem, ki niso prišli na koncert. Slabemu obisku je očitno botrovala slaba organizacija. Pač izkušnja za druge podobne prireditve!

G. Živanič

Z ZVEZNE
GIMNAZIJE ZA SLOVENCEObisk
Lužiških
Srbov

Se spomnite nekaj mesecev nazaj? Tam okrog začetka novembra je moralo biti ... Pisal sem o obisku 6. b. razreda ZRG v Budyšinu – manjšem mestu na vzhodu Nemčije, kjer živi manjšina Lužiških Srbov. In zdaj, po polletnem čakanju, nas je razred, s katerim smo bili skupaj v Budyšinu, med 9. in 14. aprilom, vrnil obisk, če sem čisto točen. Samo po sebi umevno, da smo pripravili program (naj še kdo reče, da »neumni pubertetniki« nimajo pojma o organizaciji ...) z namenom, da pokažemo našim gostom lepoto Koroške in seveda tudi, kako živimo Slovenci na Koroškem.

Prvi dan: Avtobus s črkami NY (New York?) na tablici je prispel na Rebrco, kjer so naši gostje prespali. Peščica šolarjev iz našega razreda si je »upala« tja in hja ... Velik živjodravno je bil, drugače pa nič kaj posebnega, saj je bilo že pozno, gostje utrujeni in kmalu so šli v postelje.

Drugi dan: Na programu je bil Celovec. Kot prvo smo »jim« pokazali našo šolo, nato pa smo se lahko okrepili na bifeju. Sledila je razdelitev v skupine – ena se je napotila h Korošani, druga pa je bila gost pri Radiu Agora, kjer smo bili celo kake pol ure v oddaji v živo. Popoldne pa smo si lahko ogledali še mesto in šli smo tudi na razstavo Marca Chagalla.

Tretji dan: Na programu je bil obisk Roža. Najprej v Minimumus, kjer so nas spustili noter pred uradno otvoritvijo, nato pa gor na razgledni stolp na Jedovci nad Hodiškim jezerom. In spet smo bili lačni (neverjetno, kajne?) – zato pa v Bilčovs k Miklavžu. In kot zadnje še na Vrbo (denar »zašpilati«, hehe), da bi gostje videli našo največjo lužo enkrat od blizu.

Četrti dan: Končno! Obisk Ljubljane! Na ta dan smo se je

Minuli konec tedna je Celovec gostil na sejm »Prosti čas« številne kakovostne šov in plesne skupine iz vse Evrope. Za brezhibno organizacijo je skrbela Nora Makh s timom, ki je za to prvenstvo povabila izključno kvalitetne skupine. Nastopili so otroci, mladinci in seniorji v raznih kategorijah: kot solisti, v dvojje, troje in v skupini. Umetniški nivo je bil na prvenstvu

CELOVEC
EUROPEAN OPEN

Paša za oči

izredno visok in se je v zadnjih letih celo stopnjeval. Številna publika, ki je radovedno spremljala nastope mladih umetnikov in umetnic – izrazne plesne, akrobatske vložke, klasične in proste stile, gib in ritmiko – je

bila do kraja navdušena. Za uspehi pa se skriva veliko dela in požrtvovalnosti.

Dancerji skupine Mojce Horvat iz Slovenije so osvojili s perfektnimi predstavami: kar pet najvišjih ocen so dobili in bili razred zase, tako rekoč izven konkurence. Drugo mesto je osvojila plesna šola Nore Makh iz Celovca.

Tekmovanje je trajalo dva dni, plesalci pa so zaradi pode-

litve nagrad morali v nedeljo precej dolgo čakati. To bi ne bilo tako hudo, če bi zvečer ne imeli še predstave »Sneguljčica« v Železni Kapli. A profesionalcem (po znanju, ne po tem, da bi si s plesom služili kruh!) se utrujenost ni poznala in občinstvo je bilo zvečer navdušeno!

M. Š.

Odlične plesalke skupine Mojca Horvat iz Slovenije

veselili najbolj, zato smo se odpeljali že bolj zgodaj, da nam bi ostalo več časa za Slovenijo. Čim smo prišli v Ljubljano, smo šli na grad – seveda. Naši profesorji in tudi mi smo našim gostom posredovali dosti informacij o gradu, Sloveniji in Ljubljani (najprej v avtobusu, nato pa še v vodstvu). Ko smo korakali od grada dol, je začelo liti kot iz škafa – zato smo se odločili, da ne bomo šli na Bled, kakor je bilo predvideno, temveč v Postojnsko jamo; najprej pa smo si še ogledali nekaj znamenitosti Ljubljane (in seveda smo spet jedli ...). V Postojni je bila vsakemu od nas prepuščena odločitev, če si ho-

če zdaj ogledati jame ali ne – razen nekaj izjem (jaja, jaz sem bil tudi med njimi ... Ampak jamo sem si ogledal že večkrat!) so si jih vsi ogledali.

In za res ekskluziven zaključek dneva je poskrbela neka gostilna nekje v Sloveniji, kamor smo šli jest – nerodno mi je, ker sem pozabil ime te gostilne (naja, se pač zgodi...), ampak da gospod prof. Kovarčič, ki nam je gostilno »zrihtal« ne bo preveč jezen name, se mu še enkrat zahvaljujem za pijačo.

Peti dan: Podjunčani, ni vam treba skrbeti: Obiskali nismo samo Roža, temveč seveda tudi Podjuno (Ziljani: Sorry, ampak

nekako se nam je Ljubljana zdelo bolj važna ...). Seveda smo si šli ogledat stolnico v Gospe sveti, izkopanine na sveti Hemi in še nekaj znamenitosti. Kje smo danes jedli? V Jueni (bolj važnega kot je podatek, kje smo jedli, seveda ni ...). Na večer pa smo se vsi najbolj veselili: »fešta« v KDZ-ju. Čeprav niso bili vsi gostje navzoči (in tudi ne vsi od naših), smo se imeli odlično – samo tisto z »ob 22.45 ste vsi spet pri avtobusu na Rebrco« bi si »njihovi« in »naši« učitelji lahko še enkrat premislili ... Pa naj bo, nekateri so se zelo kmalu spet videli na Rebrci!

Šesti in zadnji dan.: Dopoldne smo skočili v športne drese

in ... Jaa, »športnjevali« smo pač. Popoldne pa samo lahko delali, kar smo hoteli – in ob petih so bili Nemci papa. Več kaj posebnega se zadnji dan res ni zgodilo.

Tako, to se je pač dogajalo ta legendarni teden. Res škoda, da so morali že iti – saj je bilo res zabavno. Da še nekaj omenim: Pravzaprav nas niso obiskali »pravi« Lužiški Srbi, temveč razred, ki se uči srbsko že od ljudske šole naprej. Pa nas to ni kaj dosti brigalo, vseeno smo se imeli prav res fino.

In kdo ve, mogoče se bomo še kdaj videli ...

Gregor Wakounig

SONJA WAKOUNIG

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. ime in priimek umrlega slov. koroškega pisatelja in pesnika z Obirskega, po katerem nosi ime tudi tamkajšnje prosvetno društvo 15. zbodljaj, vbod 18. črta na zemljevidu, ki veže kraje z enakim zračnim pritiskom 19. gora v Karavankah nad Pliberkom 20. profesura na univerzi 22. kos sukanca 23. egipčanski bog sonca (krajša oblika) 24. starejši slovenski smučarski skakalec, ki je imel nekaj časa svetovni rekord 26. prebivalec otočne države zahodno od Velike Britanije 27. kača, ki rožlja z

repom 29. avstrijski smučarski skakalec (Kogler) 31. VL 32. natrijev bikarbonat 33. nerazličnost, dolgočasna enakost 35. grška črka, znak za gostoto 36. velika italijanska reka (orig.) 38. narečno za »hlev« 39. okr. za »liter« 40. velika okrasna ptica 41. obhod, oris okoli česa 44. ne veliko 46. umetnikov honorar 47. ime starejše avstrijske kabaretistke Krainer 48. ime nemške pisateljice Seidel 49. izvir 51. drevo z iglicami 53. garancija 54. šega 56. ženska oblika imena Edvard 57. tekoča kamnina, ki jo bruha vulkan 59.

predplačilo na račun 61. vodna žival s kleščami 64. ničla 67. zemeljski plin 69. poldragi, rjavkasti kamni 71. prebivalke rimske Ljubljane 73. ploskev s tremi ogljišči 74. publikacija z informacijami o delovanju 75. kem. znak za kalcij 76. ime pisatelja Fleminga 77. mesto v Indiji z grobnico Tadž Mahal 78. starorimski pesnik 80. prha 81. naš planet 84. simbol krščanstva 85. splet las 86. vas pri Globasnici, nem. Kleindorf 87. letovišče na Jadranu 90. RO 91. IS 92. beseda, s katero izrazimo isto kot z ne to ne ono 93. veliko glasbilo, pihalo iz pločevine 95. žuželka, podobna čebeli, ki boleče piči 98. oseba iz biblije, ki jo je požrl kit 100. EK 101. nekdanji naziv za težaško delo 104. glinasta piščal 107. UR 108. SO 110. hrana, jestvine 112. avtom. oznaka za Rijeke

113. sovražstvo do tujcev 117. iglavec 118. kemični element, znak At 119. cesta, ki povezuje zelo oddaljene kraje

NAVPIČNO: 1. predvojni duhovnik v Škocijanu, prva žrtev nacizma na Koroškem, po njem se imenuje krajevno prosvetno društvo 2. politično zavetišče 3. cvet na vodi, lokvanj 4. EB 5. ljudstvo 6. travnik 7. oslov glas 8. vas pri Bistrici v Rožu 9. pas pri kimonu 10. kačji pastir 11. vrsta papige 12. ŠS 13. znanstvenik, ki preučuje izvor besed 14. dobrobit, dobiček 15. pogost del imen gora v Švici in Italiji (... Buin) 16. Ivan Cankar 17. večje hrvaško mesto blizu slovenske meje 21. pristan ob reki, na primer v Mariboru 24. krtačka 25. domača žival, ki plava na vodi (pomanjševalno) 28. tektonsko premikanje zem-

lje 30. RN 31. pogansko verovanje v nadnaravne sile 34. sad oljke 37. pihalni instrument iz lesa 38. hrvaški pisatelj (Avgust ..., iz črk AENOS) 40. svetovno znan tenorist iz Italije, ki nastopa pogosto z Domingom in Carrero 42. volan pri ladji 43. kar nam je podarjeno s spočetjem 44. svetloba med dnevom in nočjo 45. tropska ovijalka 46. strupena kača naših krajev 50. domače žensko ime, slov. pevka Krašovec 52. nekdanji sovjetski ministrski predsednik (Brežnjev) 54. sredstvo za natrganje 55. izpit za doktorski naslov 58. pravice do ugovorov 60. mesto v začetku Kanalske doline, italijansko Tarvisio 62. otočje med Aljasko in Kamčatko 63. glavno mesto Zaira v Afriki (naša pisava) 65. nečist 66. ženska, ki vzpodbuja druge k igri ali sodelovanju, tudi tista, ki »oživlja« lutke 68. angleško »zrak« 70. EL 72. privrženec švicarskega protestantskega gibanja (po Calvinu) 79. novc majhne vrednosti v monarhiji 82. slovensko »Elias« 83. nemški filozof (kot nemško »veja«) 84. gora nad Bovcem 85. slovenski pesnik s Krasa v začetku tega stoletja (Srečko) 88. kralj škra-tov, mož vilinske kraljice Titanije 89. era, obdobje 90. star izraz za suženjstvo 94. RI 96. hunski poglavar, ki je prodril do Francije 97. visok hrib 99. dal-matinsko žensko ime 102. OŽ 103. ptica severnih morij 105. očet 106. star Slovan 107. mesto ob vznožju Urala 108. ne bel ne črn 109. del voza 111. germanski orel 114. oranje 115. BS 116. 100 m²

REŠITEV IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

VODORAVNO: 1. PARLA-MENTAREC 11. OPOJ 12. IDI 13. APO 14. MED 15. SLIVAR 17. LO 19. LL 20. RENN 22. MONIKA 23. REKA 25. DLAČICA 27. LIVAR 28. EČ 29. LA 30. MOŽAČA 31. STERN 33. HAVANA 34. KO-OPERANT 37. AJ 39. VSEBINA 40. PO 41. LOPATAR 43. SET 44. APAČ 45. ROJENICA 47. RASA 48. LN 49. HVAR

NAVPIČNO: 1. POMLAD 2. APEL 3. ROD 4. LJ 5. MILNICA 6. EDINKA 7. NIVEA 8. AAR 9. RP 10. EOL 15. SENILNOST 16. AR 18. OMARA 20. ROČ 21. LEVANT 22. MAČEK 23. RIŽANA 24. KAČA 26. LET 27. LOVANKE 30. MARI 31. SKALAR 32. ROVAČA 33. HEBRON 35. PEARL 36. NOTAR 38. JOPA 40. OBIR 42. PAS 43. SIV 46. NH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18							19				20			21		
22			23			24				25		26				
27			28						29	30					31	
		32					33		34						35	
36	37					38						39		40		
41		42			43					44		45		46		
47					48			49	50		51		52			
53							54				55		56			
					57		58		59			60		61	62	63
64	65		66				67		68		69			70		
71				72			73					74				
75			76				77			78	79				80	
	81	82				83				84				85		
86							87	88	89				90		91	
	92					93	94						95		96	
97		98			99				100			101	102			103
104	105					106	107			108	109		110			110
112			113				114			115		116		117		
118						119										

PRAZNUJEJO!

Katarina Paintner s Suhe v Podgorjah – osebni praznik; Doris Ogris iz Podna – 30. rojstni dan; Marija Dovjak – Breznikova in Jurij Male iz Sel – rojstni dan; Hanzi Roblek na Bajtišah – rojstni dan; Pavlina Mikl iz Celovca – 60. rojstni dan; Milka Dubrovnik iz Male vasi pri Globasnici –

rojstni dan; Jozi Lesnik iz Železne Kaple – rojstni dan; Jurij Sturm iz Mokrij – rojstni dan; Jurij Preinig iz Grabalje vasi – rojstni dan; Helena Omač iz Spodnjih Vinar – rojstni dan; Peter Stern iz Stare vasi – rojstni dan; Lenči Wieser z Bajtiš – rojstni dan; Evelin Nečemer iz Lepene – rojstni dan; Marica Orasche iz Lepene – rojstni dan in god; Hanzi Kajžnik iz

**SLOVENSKI
VESTNIK**
čestita!

Svaten – rojstni dan; Herta Kelič iz Ledinc – 50. rojstni dan; Antonija Novak iz Malenc – rojstni dan; Jakob Mikl s Pečnice – rojstni dan; prof. Jože Ropitz iz Celovca – rojstni

dan; Agnes Čemernjak s Hribr nad Baškim jezerom – 92. rojstni dan; Franc Pernat z Bistrice – rojstni dan; Apolonija Žmaucer iz Štebna – rojstni dan; inž. Tonči Schlapper iz Šentjakoba – rojstni dan; Simona Rovšek iz Holbič – rojstni dan; Julij Iskra iz Čahorč – rojstni dan; Folti Cidaj iz Železne Kaple – rojstni dan; mag. Kristijana Ogris z Moščenice

– rojstni dan; Marko Wieser iz Slovenjega Plajberka – rojstni dan; župnik Marko Jernej iz Tinj – rojstni dan; Maruška Raunacher iz Kopra – rojstni dan; Jožica Radujko iz Kopra – rojstni dan.

Za posredovanje imen slavljen-
cev se zahvaljujemo predvsem
slovenskemu oddelku ORF v
Celovcu!

PRIREDITVE

PETEK, 21. 4.

BOROVLJE, Glavni trg – Mestna občina Borovlje
13.00 Kmečki trg

SOBOTA, 22. 4.

RADIŠE, pred Kulturnim domom – SPD Radiše
21.30 Velikonočna baklada

PONEDELJEK, 24. 4.

VELINJA VAS, Pri Knaberlno – SPD Bilka
9.00 Šahovski turnir

ŽITARA VAS, Kulturni dom – SPD Trta
20.00 »Peepshow«. Gostuje: gledališka skupina SPD Radiše

TOREK, 25. 4.

ŠENTJANŽ, k & k – SPZ
20.00 Predavanje in diskusija »Kultura upora?« – Max Koch, govornik SOS Mitmensch

ČETRTEK, 27. 4.

ŠENTJAKOB, Regionalni center
19.30 Vigredno prebujanje. Dialectic meditacija v kapeli župnišča

PETEK, 28. 4.

ŠENTJANŽ V ROŽU, k & k
19.30 Vernisaža del Rudija Benetika. Glasbena spremljava: Lado Jakša

DOBRLA VAS, Kulturni dom – SPD Srce
20.00 Vernisaža Stolz-Hoke in Peter Harrisch. Glasbeni okvir: MePZ Srce, Nataša Sienčnik (klavir), Sonja Kramer (prečna flavta)

SOBOTA, 29. 4.

TINJE, Katoliški dom
9.00 Afro-dance. Voditelj: Bebe Ouali; traja do 17. ure

GORNJA VAS, Gostilna Hafner
20.00 90 let KPD Drava. Sodelujejo: Oktet Suha, PIS, igralska skupina in otroška skupina KPD Drava, Heimatklang Bach, VOX Pliberk, Družina Hubert Krop, Pepej & friends

ŠENTPRIMOŽ, Kulturni dom – SPD Danica
20.00 Gledališka predstava »Peepshow«. Gostuje: gledališka skupina SPD Radiše

NEDELJA, 30. 4.

ŠENTJANŽ, k & k – SPD Šentjanž
10.00 »Vesela igra o žalostni princeski«. Gostuje: mladinska igralska skupina SPD Radiše
DJEKŠE, Ljudska šola – PD Lipa
10.30 Vigredni koncert. Nastopajo: Vokalna skupina Lipa, Otroška

skupina Lipov cvet, Trio »Pomlad« iz Dobrle vasi

RADIŠE, Kulturni dom – SPD Radiše
10.30 »Naši ljubi otroci«. Gostuje: igralska skupina KD Brezje

ŽELEZNA KAPLA, na pokopališču – ZKP
11.00 Spominska svečanost

LOČE, Kulturni dom – KKZ, SKD Jopa-Baško jezero
14.00 Srečanje mladinskih zborov

TOREK, 2. 5.

ŠENTJAKOB, Regionalni center – Regionalni center, KKZ, SNI Urban Jarnik
19.30 Eno pesem hočem peti. Predstavitel CD: Lajko Milisavljevič

PETEK, 5. 5.

MODRINJA VAS, Heimatmuseum Möderndorf – Biro za narodno skupnost pri Koroški deželni vladi, KKZ, SPZ, Kulturreferat der Stadt Hermagor
19.00 »Ljudska noša in oblačilna kultura pri Zilji«. Odprtje razstave; predavanje: Ledinska in krajevna imena pri Zilji; predava: Franc Wiegele; glasbeni okvir: družina Zwitter iz Zahomca

HODIŠE, Grajska štala – SPD Zvezda
19.30 Paulos & Carlos & Bebe. Južnoamerikanski ritmi in pesmi & Vzhodnoafriški plesi
ŠENTJANŽ, k & k
20.00 Koncert »O dolce vita mia«. Ensemble Hortus Musicus

SOBOTA, 6. 5.

TINJE, Katoliški dom
9.00 ÖED seminar. Voditelj: sodelavci ÖED; traja do nedelje, 7. maja, do 16. ure

TINJE, Katoliški dom
9.00 Simpozij »Prešeren na Koroškem«. Predavatelji: dr. Matjaž Kmecl, dr. Alojz Rebula, dr. Klaus Detlev Olof

SELE, Farni dom – KPD Planina
18.00 Polonica Pika. Nastopa: gledališka skupina SKD Globasnica

SELE-BOROVNICA, Gostilna Terkl – Alpski klub »Obir«
20.00 Vigred 2000. Igra: Ansambel »Lojzeta Slaka«

ŽITARA VAS, Kulturni dom
20.00 Vigredni koncert

NEDELJA, 7. 5.

CELOVEC, Evropska hiša
10.30 Branje in plesna interpretacija Alenke Hain. Bere: Maja Haderlap

ŠMIHEL, Farna dvorana – KPD Šmihel

11.00 »Pravljica o polomljeni lutki«. Nastopa Lutkovna skupina Navihanci iz Celovca

GALICIJA, Ljudska šola – KKZ, Otroški mladinski zbor Amabilis
14.00 Srečanje mladinskih zborov

TOREK, 9. 5.

CELOVEC, Evropska hiša
10.30 Branje Maje Haderlap

SREDA, 10. 5.

ŠENTJAKOB, Višja šola za gospodarske poklice
18.30 Različne torte. Kuharski tečaj, prispevek ATS 150,- in stroški

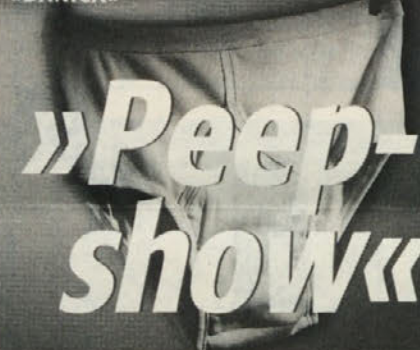
CELOVEC, Mladinski dom – SPZ in Mladinski dom
20.00 Rock-koncert skupine AYSU

ŠENTJANŽ, k & k
20.00 Film »Pohod slepih na Kilimandžaro«

PETEK, 12. 5.

PLIBERK, Kulturni dom – SPZ in SPD Edinost
20.00 Rock-konzert: AYSU in URULU

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO »DANICA«

v soboto, 29. aprila 2000, ob 20. uri
v kulturnem domu v Šentprimozu
Gostuje igralska skupina SPD »Radiše«
Prisrčno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo Drava iz Žvabeka

vabi na praznovanje

90 let kulture

v soboto, 29. aprila 2000, ob 20. uri
v gostilni Hafner v Gornji vasi

SODELUJEJO: Oktet Suha, PIS, igralska skupina in otroška skupina KPD Drava, Heimatklang Bach, VOX Pliberk, Družina Hubert Krop, Pepej & friends
Prisrčno vabljeni!

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 20. 4. 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 21. 4. 18.10 Križev pot

SO 22. 4. 18.10 Od pesmi do pesmi – ...

NE 23. 4. 6.06 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Praznična

PO 24. 4. 6.06 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena mavrica

TO 25. 4. 18.10 Otroški spored

SR 26. 4. 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 23. 4. 13.30 ORF 2 • Velika noč – praznik vstajenja • Vedno na prvo nedeljo po prvi polni luni v vigredi praznuje cerkev od četrtega stoletja naprej Veliko noč. Tudi na južnem Koroškem se srečujemo z bogatim narodnopisnim izročilom.

PO 24. 4. 4.20 ORF 2 – Ponovitev 16.00 TV SLO1 – Ponovitev

RADIO KOROTAN

na frekvencah 105.5, 106.8 in 100.9

PO-PE 6.00 Dobro jutro, sonce 8.00 Viža 8.30 Živa 14.00 Viža 14.30 Korotanov zimzelen 15.00 Kratek stik 16.30 KoroDan (KORO-žurnal 17.15–17.30)

SO 7.00 Domača budilka 8.30 Korotanov mozaik 14.00 Južni veter 16.00 Smrklja

NE 6.30 Sedem pred sedmo 7.00, Domača budilka 8.00 Otroški vrtljak 8.30 Zajtrk s profilom 14.00 Iz zlate dvorane 15.00 Zborovska 15.30 Čestitamo in pozdravljamo 17.30 Šport in kratke vesti

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 21. 4. 10.00 Kalejdoskop 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Zrcalo kulture 18.00 Otroški kotiček in par ugank 18.45 Poročila 19.00 Proud to be loud 20.00 Soundcheck 21.00 DJ-Line 24.00 Ta mera (pon.): Antirassistische Öffentlichkeit, feministische Perspektiven

SO 22. 4. 10.00 Bilanca stoletja – Tinjski pogovori: Josef Till »Cerkev in koroški Slovenci« 11.30 Campus 12.00 Poročila 12.07 Crescendo: Hildegarda Bingenska 13.00 Svet je vas 18.00 Sto decibelov 18.45 Poročila 19.00 V pogovoru (pon.): Marjan Sturm & Rudi Vouk 20.00 Yugo-Rock 23.00 Glasba

NE 23. 4. 10.00 Evropa v enem tednu (BBC) 10.30 Glasba 11.00 Literarna kavarna: Helga Glantschnig 12.00 Poročila 12.07 Divan 12.30 Europa von unten 18.00 Po Koroškem: konstitutivna seja odbora narodnih predstavnikov in predstavnic (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Club Karate 20.00 Sunday Loops 22.00 For those about to Rock 24.00 Zrcalo kulture (pon.)

PO 24. 4. 10.00 Kalejdoskop: Da capo – Nelkenrevolution in Portugal 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Club Karate (pon.) 18.00 Otroški kotiček + Blazno rešeno o seksu 18.45 Poročila 19.00 Šport: Javier Marias »Alle meine Schlachten« Ein Fußballbuch 20.00 Take the Jazz Train 22.00 Svet je vas (pon.) 23.00 Šoja & Elster (pon.) 24.00 Bilanca stoletja – Tinjski pogovori: Josef Till »Cerkev in koroški Slovenci« (pon.)

TO 25. 4. 10.00 Kalejdoskop 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 V pogovoru: Da capo – Selske žrtve 18.00 Otroški kotiček 18.45 Poročila 19.00 Šoja und Elster 20.00 Noche latina 21.00 Campus (pon.) 21.30 Planet music 22.00 Literarna kavarna (pon.): Helga Glantschnig 23.00 Nachtfalter 1.00 Sport (pon.)

SR 26. 4. 10.00 Kalejdoskop 11.15 Voz latina 12.00 Poročila 12.07 Divan 13.00 Po Koroškem: Koroška pesem 18.00 Otroški kotiček 18.45 Poročila 19.00 Stay tuned 20.00 Ruff Radio 22.00 Mad Force 24.00 Europa von unten (pon.)

Vaš partner za transport + turizem

STENENIK
Telefon (04236) 2010-0
Telefax (04236) 2010-11
A-9141 DOBRLA VAS

Želimo Vam vesele velikonočne praznike!

4. – 7. 5. MEDJUGORJE vklj. 3 x polpenzion ..... 1.950.– ATS
14. 5. MATERINSKI DAN vklj. kosilo ..... 350.– ATS
29. 5. – 3. 6. MADŽARSKA glej detajl. program ..... 5.280.– ATS
1. – 4. 6. ODDIH V UMAGU vklj. 3 x polpenzion ..... 1.250.– ATS
8. – 17. 7. PARIZ – BRETAGNE gl. detajl. program ..... 10.990.– ATS

TELEFON 0 42 36/20 10-12

Slovenski vestnik – usmerjenost lista
seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.
SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71

UREDNIKA

Sonja Wakounig ..... (-34)
Tajništvo ..... Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba ..... Milka Kokot (-40)
Prireditve ..... Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

TISK

Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI

Tarviser StraBe 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

BOKS: KOROŠKA – DUNAJ

Nežni spol in trdi udarci

Nekaj sto gledalcev in gledalk se je zbralo na boksarskem srečanju pretekli petek v gostilni Lampl v Žrelcu, med njimi tudi sorazmerno veliko predstavníc nežnega spola. Koroška je namreč gostila boksarsko reprezentanco z Dunaja. V superteški kategoriji se je pomeril naš rojak in dvakratni avstrijski prvak Franci Wieser (HSV Celovec). Vrstile so se napete trekme (skupno sedem) v vseh kategorijah, od lahke do superteške.

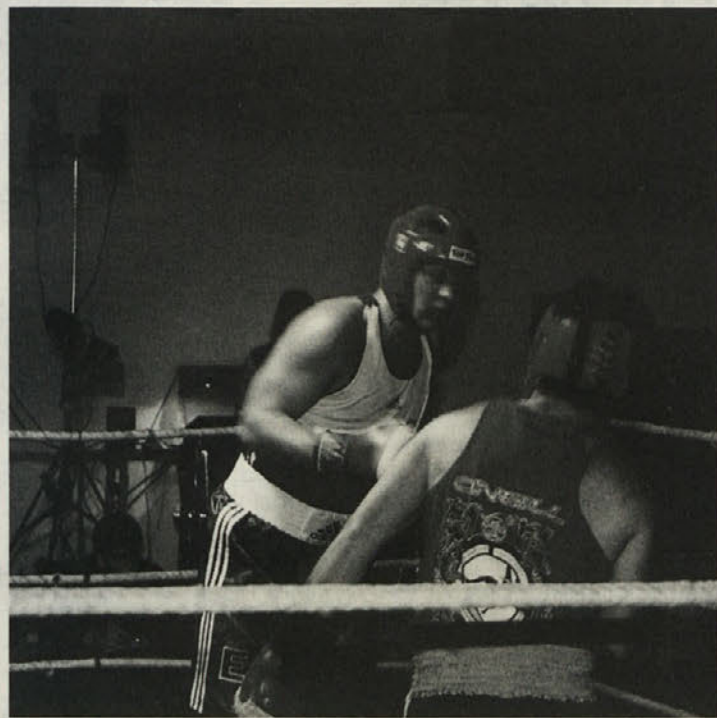
Navdušeni gledalci in gledalke pa so videli/e zmage po točkah in k.o.-zmago črnca Ibrahima Goma (Dunaj) nad Korošcem Svenom Canorijem, ki se je po močnem in preciznem udarcu nezvestno zgrudil na deske. Tišina na lesenih klopih. Poškodba je bila k sreči manj huda kot je bilo videti na prvi pogled. Po nekaj minutah se je nesrečni Sven spet opomogel in omamljeno zapustil bojišče. Boril se je tudi še 14-letni Renato Miličević (HSV Celovec), ki šteje med obetavne koroške talente. Premagal je svojega nasprotnika po dveh rundah. V pavzi je Marijan Oražar demonstriral vzhodne bojne stile in kik-boks.

Žal napovedan Dunajčan Faruk Melmuk, ki bi moral v glavnem boju večera nastopiti proti Francu Wieserju, ni prispeval v Celovec. Koroška je nato Dunajčanom posodila tekmece Wolfganga Rapotitza iz Wolfsberga, katerega je Franci Wieser, ki je bil za razred boljši, suvereno premagal po štirih rundah.

Boj med koroško in dunajsko reprezentanco se je končal z zmago Koroške 9 : 5 (štiri zmage in en remi).

Trener HSV in nekdanji evropski prvak Joe »Tiger« Pachler je bil z uspehom svojih varovancev in koroške reprezentance zadovoljen.

Mirko Štukelj

Franci Wieser (levo) je bil za razred boljši

FOTO: ŠTUKELJ

REGIONALNA LIGA

SAK – Spittal 0 : 3

To je bila bolj zaspana predstava Slovenskega atletskega kluba v derbiju proti Spittalu – dve dobri možnosti sta bili edini izkupiček, gole pa so dali gosti. Hitro vodstvo kar z 2 : 0 že po 11 minutah je spravilo igralce SAK v šok, od katerega si skozi vso tekmo niso opomogli. Na vseh koncih in krajih je ekipi manjkala režiser Lojze Sadjak, tako da je ekipa iz Spittala prišla do kar nekaj »stoodstotnih« možnosti, ki sta jih pa med drugim zapravila Milivojev in Rovčanin. V 83. minuti pa je Messner le še zadel v gol SAK in s tem postavil končni rezultat 3 : 0 za Spittal.

20. krog (22./23. 4.):

Zeltweg – SAK (sobota, 22. 4. ob 17.00), Spittal – Piberk, Donau Linz – Gratkorn, Bad Bleiberg – Hartberg, Voitsberg – Sentvid, Lienz – Wels, WAC – Pasching

21. krog:

SAK – SVR Lienz (petek, 28.04.2000 ob 18.30 v Trnjski vasi)

Lestvica

1. Bleiberg	19	15	2	2	41:10	47
2. Spittal	18	12	2	4	26:16	38
3. Donau Linz	19	10	4	5	35:20	34
4. Pasching	18	9	7	2	28:13	34
5. Gratkorn	19	7	6	6	31:27	27
6. WAC	19	6	7	6	29:30	25
7. Sentvid	19	6	5	8	27:28	23
8. Wels	18	6	4	8	23:28	22
9. Hartberg	19	5	6	8	18:27	21
10. Voitsberg	18	5	4	9	18:22	19
11. Zeltweg	18	4	6	8	18:24	18
12. SAK	19	4	5	10	23:38	17
13. Piberk	18	3	7	8	18:32	16
14. SVR Lienz	19	2	7	10	14:34	13

Podliga-vzhod – Bilčovs
zapravi stoodstotne možnosti

Bilčovs je v tekmi doma proti Žrelcu spet zaradi lastnih zapravljenih možnosti izpustil zmago iz rok. Ekipa Žrelca je iz samih protinapadov iztržila zmago, zadetek Bilčovsa v 80. minuti – Quantschnig je izkoristil prosti strel iz 35 metrov – pa je bil le še kozmetika. Končni rezultat: 1 : 3 v prid Žrelca.

20. krog (22./23. 4.):

ASV – Bilčovs, DSG Borovlje – ATUS Borovlje, Welzenegg – Blatograd, Podkarnos – Pokrče, Ruda – Šmarjeta, Žrelec – Vetrinj, Liebenfels – Velikovec

1. razred D – Železna Kapla
za petami Klopincu

Kapelčani naprej drvi proti vrhu – z zmago proti Štebnu z

1 : 0 so utrdili 2. mesto za Klopincem, ki je zmagal proti zadnjim Vovbram kar s 3 : 0. Globašani so izgubili že na videz dobljeno tekmo, v zadnjih minutah so namreč gostje iz Grebinja po vodstvu Globasnice z 2 : 0 še izenačili na 2 : 2 in le za las zgrešili zmagoviti gol. Rikarja vas pa je suvereno opravila »obveznost« – ekipa je premagala zadnjega na lestvici Labot kar s 5 : 2.

Rezultati:

Šmarjeta – Šmihel 2 : 1, Eitweg – Šentlenart 0 : 1, Žitara vas – Metlova 1 : 2, Rikarja vas – Labot 5 : 2, Klopinc – Vovbre 3 : 0, Šteben – Železna Kapla 0 : 1, Globasnica – Grebinj 2 : 2

20. krog (22./23. 4.):

Labot – Žitara vas, Šmihel – Eitweg, Vovbre – Globasnica, Železna Kapla – Klopinc, Metlova – Šmarjeta, Šentlenart – Šteben, Grebinj – Rikarja vas

T. G.

Naslov Fide-mojstru Guidu Kaspretu

Avstrijski Fide-mojster mag. Guido Kaspret (Elo 2290) je zmagovalec odprtega šahovskega prvenstva mesta Celovca 2000, ki ga je po večletnem odmoru letos priredil šahovski klub celovškega predmestja Wölfnitz (Voljavica). Kaspret (ŠD Gospa Sveta) je zmagal s 6 točkami iz sedem partij in ostal neporažen.

Drugo mesto je s pol točke zaostanka zasedel Andreas

Giesmann (ŠD Spittal), tretji pa je s 4,5 točke postal Celovčan Reinhard Kömter (Pošta). Odlično 6. mesto z enakim številom točk kot tretji je zasedel bivši igralec SŠZ mag. Franci Rulitz (Zugzwang Celovec), 14. mesto s 3,5 točke pa je dosegel vodja šahovske sekcije SŠZ Ivan Lukan. Njegov klubski kolega Robert Hedenik je med 25 igralci z dve-ma točkama postal 23.

NOGOMET/SLOVENIJA

Slovenija gostuje pri svetovnih prvakah

Slovenska nogometna reprezentanca, ki bo letos junija igrala na evropskem prvenstvu v Belgiji in na Nizozemskem v skupini s Španijo, ZR Jugoslavijo in Norveško, bo v sredo gostovala v Parizu. Igrala bo proti Franciji, aktualnemu svetovnemu prvaku in tretje-uvrščeni reprezentanci na lestvici Fife (Svetovne nogometne zveze). Pričakovanja varovancev trenerja Srečka Katanca, Slovenija je na Fifini lestvici trenutno 44., niso pretirano velika, čeprav si želijo, da bi se iz dežele galskih petelinov vrnila neporaženi. Katanec ima velike težave s tem, da večina reprezentantov v evropskih klubih v tem trenutku »pavzira« – prvi zvezdnik reprezentance Mariborčan Zlatko Zahovič je suspendiran pri grškem Olympiakosu zaradi neposlušnosti in verbalnih izpadov do konca se-

zone, plačati pa je moral tudi kazen skoraj 800 tisoč šilingov, prav tako pa pri nemškem drugoligašu Karlsruher SC ne igra Miran Pavlin, ter pri francoskem prvoligašu Sedanu Džoni Novak. Še najbolj standardni so tako reprezentanti iz avstrijske lige, Sašo Udovič in Željko Milinović (oba LASK), Aleš Čeh (GAK), Aleksander Knavs (FC Tirol) in Darko Milanič (Sturm).

Mogoče bo k uspehu slovenskih nogometašev pomagala na novo komponirana pesem »Slovenija gre naprej«, katero so Zoran Predin, Vlado Kreslin in Pero Lovšin pod okriljem Nogometne zveze Slovenije na zgoščenki uradno izdali danes. Poleg nove himne slovenske nogometne reprezentance je mogoče slišati še ostale priljubljene pesmi teh izvajalcev. Slovenija bo pred začetkom kvalifikacij (v katerih igra z ZR Jugoslavijo, Rusijo, Švico, Luksemburgom in Ferskimi otoki) za svetovno prvenstvo na Japonskem in v Južni Koreji 16. avgusta na gostovanju igrala še prijateljsko tekmo s Češko.

Damijan Toplak

ODBOJKA

Dob zaključil na 5. mestu

Moška ekipa SK Dob si je s tretjo zaporedno zmago proti SVS Sokolu s 3 : 2 (-12/23/-18/22/15) zagotovila 5. mesto v zvezni ligi 1999/2000. Po zelo slabi predstavi v prvem setu so Dobljani še enkrat mobilizirali vse moči in v seriji best-of-five

uspeli na 3 : 0. Naslov prvaka je presenetljivo jasno dobila ekipa Bayernwerk Dunaj, ki je serijo best-of-seven proti Salzburgu zmagala s 4 : 0.

T. G.

Končna razvrstitev

1. Bayernwerk Dunaj, 2. Uniqua Salzburg, 3. Hagebau Tirol, 4. Union Enns, 5. SK Zadruga Dob, 6. SVS Sokol, 7. Hypo Celovec, 8. Sparkasse Feldkirch

KOŠ dvakrat poražen

Tokrat ni pozitivnih novic iz košarkaškega tabora – tako ekipa mladincev kot tudi mini so bili v preteklem krogu poraženi.

Mladinci

WSG Radenthein – KOŠ 100 : 56 (51 : 29) / Trifunović (15), Rozman (14), Perko (9), Štukelj (5), Brumnik (1)

Mini

KOŠ – ASKÖ Trg 29 : 29 (11 : 15) / Kocman (8), Kropivnik (7), Rutar A. (7), Rutar M. (5), Hobel (2)

Slovensko prosvetno društvo

»Bilka« Bilčovs vabi na
16. šahovski turnir
na velikonočni ponedeljek,
24. aprila 2000
OB 9.00

PRI KNABRLNU V VELINJI VASI.
SKUPINE: TURNIRSKI IGRALCI,
AMATERJI, MLADINA IN
ŠOLARJI

PRIJAVNINA (S KOSILOM):
ODRASLI ATS 130,- / MLADINA
ATS 80,-

Nadaljne informacije:

Robert Hedenik

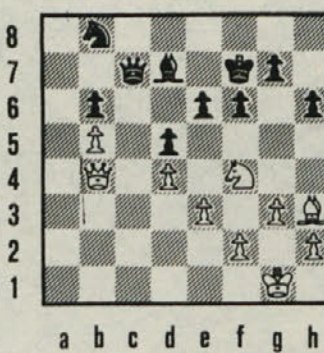
tel. 0676/5503977

Zmagovalce čakajo lepe nagrade!

ŠAHOVSKI OREH ŠT. 107

Silvo Kovač

Seirawan – Kogan / Philadelphia 1986

V materialno izenačenem položaju ima beli, ki je na potezi, pritisk na polje e6. Kako še stopnjevati napad na črno pozicijo in izkoristiti prostorsko prednost belih figur, razmišlja beli. Na videz trden položaj črnega pa se v trenutku razpade, kot hiša iz kart. Kako poteka zmagoviti razplet, ki prisili črnega na predajo?

SODELOVANJE MED ŠOLAMI

Literarna delavnica v k & k

12. aprila letos so se srečali otroci iz osnovne šole Poljane iz Ljubljane in šolarji glavnih šol Borovlje in Vetrinj, ki so prijavljeni k slovenskemu pouku. To je bila tokrat peta literarna delavnica v k & k-centru v Šentjanžu. Sodelovalo je 26 učenek in učencev.

Kot uvod v delavnico so si ogledali slovensko-nemški film »Žongler Feliks«. Nato so se poglobili v vsebino filma in v dveh mešanih avstrijsko-

slovenskih skupinah odgovarjali na vprašanja, ki so se nanašala na film. Vadili so žongliranje in izvolili najboljšega žonglerja dneva. Nato pa je sledilo literarno ustvarjanje, ki se je osredotočilo na pisanje zgodb o ljubezni.

Po dopoldanskem programu je sledil ogled opic v Landskronu. Tam so se zabavali, ker so spoznali opice, ki niso zaprte v kletkah, ampak živijo svobodno v naravi. Tako je potekel za-

nimiv dan, na katerem smo nadaljevali redno vsakoletno prekomejno šolsko sodelovanje, ki naj poleg prijateljstva prispeva predvsem k boljšemu slovenskemu jezikovnemu znanju in spoznavanju slovenskega literarnega ustvarjanja.

Šolarje iz Slovenije sta spremljali gospa Francesca Žuner, ki vsa leta organizira srečanja avstrijskih šolarjev v Sloveniji in gospa ravnateljica Darja Kokalj. S Koroške pa so učenke in učence spremljali Tatjana Pavčič-Kupper, Matilda Boročnik, Nada Malle in Janko Woschitz.

N. M.

POSTNI PRT

90 let kulture KPD Drava

Otroška skupina iz Žvabeka je ustvarila pod vodstvom Christine Meklin čudovit postni prt, katerega so otroci podarili cerkvi svetega Krištofa na Močuli na Suhi. KPD Drava je organiziralo k tej cerkvi Križev pot, katerega se je udeležilo zelo veliko ljudi.

KPD Drava praznuje letos 90 let KULTURE – od 1910 do 2000 – in pripravlja veliko proslavo. Ta bo v soboto, 29. aprila 2000, v gostilni Hafner v Gornji vasi. Otroška skupina se bo

predstavila z novo igrico, ki jo z otroki pridno vadi Vida Logar. Pomagata pa ji še Christina Meklin in Rosina Katz. Na proslavi bodo še nastopili: Oktet Suha, Pevsko-instr. skupina, igralska skupina društva, Pepej Krop & friends, družina Hubert Krop in kot gostje: VOX iz Pliberka in MePZ Heimatklang Bach iz Potoč. Slavnostni govornik bo gd. dekan mag. Ivan Olip. Društvo se bo predstavilo tudi z razstavo, ki bo v Posojilnici Pliberk. R. K.

Rehsmann / Čertov

zajček Osterhase

botri Paten

vesela velika noč Frohe Ostern

www.zvezabank.at

ZVEZA BANK
POSJOJILNICA-BANK

Banka, ki povezuje!
Die Bank, die verbindet!

